

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017 – 2019

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Helena Poddaná

Motivace a bariéry dospělých ke studiu na vysoké škole

Praha 2019

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miroslav Kostka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2017 – 2019

DIPLOMA THESIS

Bc. Helena Poddaná

Motivations and barriers of adults to study at university

Prague 2019

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Miroslav Kostka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 18. února 2019

Bc. Helena Podanná

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Miroslavu Kostkovi za ochotu a čas, který mi věnoval při odborném vedení mé diplomové práce, za jeho vstřícnost a poskytování cenných rad a připomínek v průběhu zpracování.

Anotace

Hlavní téma této diplomové práce jsou motivace a bariéry dospělých ke studiu na vysoké škole. V teoretické části pojednává o procesu vzdělávání dospělých a jeho postavení v rámci celoživotního učení. Definiuje dospělost a její etapy. Vysvětluje základní andragogické pojmy jako je stimulace a motivace, která vede dospělé jedince ke vzdělávání a její zdroje a také bariéry, které odrazují člověka od dalšího studia a jejich příčiny a důsledky jako jsou frustrace, konflikt a stres. Praktická část této diplomové práce zkoumá na základě dotazníkového šetření otázku týkající se motivace a demotivace studentů oboru „Andragogika“ v kombinované formě na Univerzitě Jana Amose Komenského.

Klíčová slova

Bariéry, celoživotní vzdělávání, dospělost, formy vzdělání, frustrace, konflikt, motivace, stimulace, stres, vzdělávání dospělých.

Annotation

The main theme of this diploma thesis is the motivation and barriers of adults to study at university. The theoretical part deals with the process of adult education and its position within the framework of lifelong learning. It defines maturity and its stages. It explains basic andragogical concepts, such as stimulation and motivation, which leads adults to education and its resources, as well as barriers that discourage a person from continuing to study, and their causes and consequences such as frustration, conflict and stress. The practical part of this diploma thesis examines questions on motivation and demotivation of students of "Andragogy" in combined form at the University of Jan Amos Komenský.

Keywords

Adult education, barriers, conflict, forms of education, frustration, lifelong learning, maturity, motivation, stimulation, stress.

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	11
1.1 Definice vzdělávání dospělých – Vymezení základních pojmů.....	11
1.2 Vzdělávání dospělých jako součást celoživotního vzdělávání.....	14
1.3 Formy vzdělávání dospělých v ČR.....	15
2 DOSPĚLOST	18
2.1 Osobnost dospělého účastníka vzdělávání.....	18
2.2 Etapy dospělosti.....	18
3 MOTIVACE	22
3.1 Vysvětlení pojmu motivace	22
3.2 Druhy a roviny motivace	24
3.3 Motivy.....	25
3.4 Zdroje motivace	29
3.5 Motivace ve vzdělávání dospělých.....	38
4 BARIÉRY	40
4.1 Zátěžové situace v učení dospělých.....	40
4.2 Frustrace.....	40
4.3 Konflikt.....	42
4.4 Stres	43
4.5 Bariéry ve vzdělávání dospělých	44
PRAKTICKÁ ČÁST	46
5 EMPIRICKÝ VÝZKUM	46
5.1 Úvod praktické části	46
5.2 Cíle výzkumu	46
5.3 Otázky a hypotézy	46
5.4 Použité metody a průběh empirického výzkumu.....	47
5.5 Výsledky empirického výzkumu a jejich interpretace.....	48
5.6 Zhodnocení výsledků a ověření hypotéz	83

ZÁVĚR	86
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	87
SEZNAM ZKRATEK	90
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	90
SEZNAM PŘÍLOH	93

ÚVOD

V dnešní době se rychle mění nároky a požadavky na vzdělávání dospělých. V současné době se pozoruje rozvoj v oblasti TI technologií a s ní i veškeré informace, které k lidem spolu s ní přicházejí. Obecným pravidlem se tak stává, že počítačová gramotnost je jeden z klíčových požadavků pro výkon studia i budoucího povolání. Informace pro jednotlivé obory a odvětví jsou neustále aktualizovány a je tedy potřeba si neustále zlepšovat své dovednosti, znalosti, technickou nebo odbornou způsobilost. Dospělý tak zjišťuje, že učit se něčemu novému je nezbytné po celý život, cítí potřebu se neustále rozvíjet a flexibilně reagovat na nově vzniklé situace. Zvýšení kvalifikace a doplnění vzdělání, tak pomáhá předcházet riziku nezaměstnanosti a zvyšuje šanci lepšího uplatnění na pracovním trhu.

Hlavním důvodem neboli motivem tak může být názor, že lidé s vyšším vzděláním mají vyšší finanční ohodnocení než lidé, kteří mají nižší vzdělání, a zastávají stejnou pozici. Míra nezaměstnanosti napovídá, že uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu je vyšší, než je tomu u kategorie absolventů SŠ nebo s výučním listem. Důvodem pro další studium tedy může být zvýšení kvalifikace, rozvoj kariéry, vyšší sociální postavení, a tedy i vyšší finanční ohodnocení.

Stává se, že zaměstnanec je donucen se vzdělávat, neboť si to žádá jeho zaměstnavatel. Ve společnosti je tak získaný titul nadále vnímán jako symbol prestiže a lepšího společenského statusu. Dalším důvodem ke studiu může být zájem jedince o daný obor, nebo potřeba sociálního kontaktu a hodnotné trávení volného času, který jim přináší pocit uspokojení z dalšího dosaženého vzdělání. Zájmem snad každého jedince i společnosti je uspokojení svých potřeb. Potřeby, ať již hmotného či nehmotného charakteru se v průběhu doby a vývoje lidské společnosti jako takové značně lišily. Uspokojivé dosažení potřeb však bez rozvoje ekonomiky dané společnosti nelze zajistit.

Jen funkční a konkurence schopná ekonomika je schopná nabídnout dostatek pracovních příležitostí umožňující zachovat sociální smír a soudržnost. Konkurence v dnešním globalizovaném světě přináší velmi rychlé změny nároků a požadavků na kvalifikaci pracovní síly, tedy dospělou populaci. Je tedy nezbytné neustále zlepšovat své dovednosti, znalosti, technickou nebo odbornou způsobilost. Dospělý jedinec tak zjišťuje, že učit se něčemu novému je nutné po celý život. Zvýšení kvalifikace doplněním vzdělání zvyšuje konkurenceschopnost na pracovním trhu, čímž přispívá ke zvýšení výkonnosti ekonomiky daného státu a zároveň tak pomáhá předcházet riziku nezaměstnanosti. Motivů a důvodů, které vedou dospělou populaci k dalšímu vzdělávání, je vždy více, jsou různého charakteru a vzájemně se prolínají.

Motivy mohou být jak vnitřní, tedy ty, které vycházejí z vlastních potřeb a rozhodnutí daného jedince, tak i vnější, které pramení ze společnosti a dané kultury.

Kromě motivů sebou přináší další vzdělávání i určité problémy, které mohou nastat, při dosahování potřebných výsledků. Hlavní bariérou u kombinovaného studia tak může být vzdálenost vzdělávací instituce. Studium také může negativně ovlivňovat naši finanční situaci. Někteří jedinci mohou negativně vnímat časovou náročnost studia a nedostatek času, který jim zbývá na péči o rodinu. Také nízká dostupnost informací a studijních materiálů může způsobit určité komplikace stejně tak vyčerpání v zaměstnání a nedostatek volného času pro své osobní aktivity. Jedinec může být limitován také věkem, zdravotními důvody nebo se mohou dostavit negativní pocity únavy a vyčerpání, nebo obavy z nezvládnutí studia. Dalším vlivem, který může negativně ovlivnit studium je vzdálenost, tedy dojíždění z místa bydliště do vzdělávací instituce.

Cílem této diplomové práce je analyzovat, za použití odborných zdrojů, teoretické poznatky o důvodech, motivech a bariérách ve vzdělávání dospělého jedince. V praktické části budou poté zkoumány motivy, které vedou dospělé k dalšímu vzdělávání a bariéry, které se mohou v průběhu studia objevovat. Pomocí empirického výzkumu, formou dotazníkového šetření, budou získána potřebná data, která budou analyzována a ověřována. Vzorek respondentů bude vybrán ze studentů UJAK, obor Andragogika kombinovaná forma. V závěru diplomové práce pak budou prezentovány výsledky výzkumu zakončené rozbořem a ověřením či vyvrácením stanovených hypotéz.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Po celou dobu lidské existence je jedinec nucen pružně reagovat na podněty a změny, které přináší okolní prostředí, vyvíjí se a přizpůsobuje se jim. Současná globalizovaná společnost s rychle se měnícími nároky na to, co jedinec musí znát a umět, aby vyhověl společenským požadavkům a trendům na pracovním trhu, klade vysoké nároky na vzdělání. Již neplatí, že po zbytek života stačí pouze to, co jsme se naučili v rámci školské vzdělávací soustavy. Dospělý jedinec tak najednou zjišťuje, že je nutné se vzdělávat v průběhu celého životního cyklu.

Důležitou roli ve vzdělání dospělého tak hraje rozpor mezi jeho aktuálními znalostmi a dovednostmi, tedy tím, co zná a umí, a mezi nároky okolního prostředí, tedy požadavky, co by měl vědět a umět. Tento nesoulad vede ke vzniku potřeby vzdělání. Dosažením požadovaného vzdělání rozpor nemizí, ale naopak se může vyskytnout další potřeba vzdělávání. Cyklus potřeby vzdělání se v průběhu života jedince mění v závislosti na okolnostech a prostředí, ve kterém se pohybuje. Lze tedy konstatovat, že cykličnost potřeby vzdělání končí až smrtí konkrétního jedince.

1.1 Definice vzdělávání dospělých – Vymezení základních pojmů

Názory v naší společnosti na vzdělávání se mohou značně lišit. Závisí na více faktorech, jako je věk, vzdělání, pracovní uplatnění na trhu práce, postavení ve společnosti nebo životní úroveň.

Pro pochopení významu a smyslu vzdělávání dospělých je nutné vymežit a definovat základní pojmy, které s problematikou vzdělávání dospělé populace souvisí.

Andragogika pochází ze starořečtiny, kdy *anér* znamená muž, přesněji řečeno dospělý jedinec a slovo *agogé* vedení. Andragogika je tedy v přesném slova smyslu doprovázení mužů při jeho cestě za poznáním a pochopením světa.¹

¹ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

Je to vědecká disciplína, která se zabývá veškerými procesy a souvislostmi učení a vzdělávání dospělých.²

Termín Vzdělávání dospělých je v odborném významu uveden dle autorů Průcha J., Veteška J. jako „Vzdělávací proces, který zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované dospělými jedinci v rámci formálního a neformálního vzdělávání.“³ Další významovou rovínou je, že vzdělávání dospělých chápeme jako součást vzdělávacího systému. Společně se vzděláváním dětí a mládeže tvoří součást celoživotního vzdělávání.

Vzdělávání dospělých na poli praxe uvádí veškeré změny v historii praxe vzdělávání dospělých, zkoumá zákonitosti a mapuje aktuální změny. A v neposlední řadě jako studijní a vědní obor na vysokých školách se zaměřuje na specifickou oblast edukace dospělých.

Vzdělávání dospělých dělí:

- 1) **Vzdělávací proces**, který nastane po ukončení řádné školní docházky a nástupu na pracovní trh. Při tomto procesu jedinec cílevědomě a systematicky upevňuje své znalosti, dovedností, návyky, hodnotové postoje i společenské formy jednání a chování.
- 2) **Vzdělávací systém**, který je organizován institucionálně nebo individuálně. Tyto vzdělávací aktivity nahrazují, doplňují, rozšiřují, inovují, ale také mění nebo jinak obohacují počáteční vzdělání dospělých osob, které záměrně rozvíjejí své znalosti a dovednosti, hodnotové postoje a zájmy, osobní a sociální kvality potřebné pro práci a plnění životních a společenských rolí.⁴

V současné době se v určitých souvislostech také uvádí označení výchova a vzdělávání dospělých. M. Beneš definuje pojem vzdělávání jako zprostředkování znalostí, dovedností a rozvoj schopností. Vnímá ho jako didaktickou záležitost, cílevědomý, systematický, plánovaný proces, při kterém se realizují pedagogické cíle a ideály. V rámci institucionálního vzdělávání je veden odborníky v daném odvětví. Zatímco výchovu definuje jako záměrné, cílevědomé a plánovité, metodické ovlivňování vychovávaného jedince vychovatelem. Účelem výchovy je změna dispozic

² PRŮCHA, Jan a VETEŠKA Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

³ PRŮCHA, Jan a VETEŠKA Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

⁴ PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

k jednání a chování v souladu s nějakým cílem. Je plně v kompetenci vychovatele a je interakcí mezi ním a vychovávaným jedincem a zároveň kolektivem.⁵

Vzdělání jedince je potom souhrnem vzdělávání, sebevzdělávání a seberozvoje. Vzdělání je vnitřní hodnotou jedince, nelze ho přenést a nemůže se stát předmětem obchodu jako je tomu u vzdělávání.⁶

J. Barták vidí vzdělávání a výchovu jako proces směřující k rozvíjení poznání a upevnění nebo změnu postojů, chování a jednání člověka. Jedinec uplatňuje toto poznání v rovině sociální, a i v rovině pracovních vztahů a také při výkonu praktické činnosti. Člověk v průběhu své pracovní činnosti tvoří, osvojuje si a zpracovává smyslové informace a racionální poznatky, které jsou z různých zdrojů, ať už přímo nebo nepřímo zprostředkované. Tyto informace poté třídí, vybírá a využívá je většinou podle toho, jakou hodnotu jim přisuzuje. V jeho žebříčku hodnot jsou hodnotnější ty informace, které více odpovídají jeho osobním zájmům a potřebám.⁷

Spojení těchto dvou pojmů výchovy a vzdělávání, vyjadřuje skutečnost, že když jedince něco učíme a vzděláváme jej, tak u něj dochází zároveň i k výchově a tento proces funguje i naopak. Zatímco prostřednictvím vzdělávání se rozšiřují či prohlubují vědomosti, dovednosti, schopnosti, znalosti, ale také návyky člověka pro praktickou činnost. Prostřednictvím výchovy se působí na rozvoj schopností člověka zaujímat vlastní názory, návyky, postoje, a kultivovat i společenské vztahy.⁸

A z toho vyplývá, že vzdělávání je chápáno jako souhrn znalostí a vědomostí, které tvoří systém, jež je základem pro pochopení a budoucí převedení takto osvojených poznatků do praxe.⁹

Vysokoškolské vzdělání - podle vysokoškolského zákona č. 111/1998 Sb., §44, mají dospělý na vysokých školách možnost studovat ve třech možných formách studia, a to v presenčním studiu, distančním studiu nebo jejich kombinací (kombinované studium). V těchto formách vysokoškolského studia lze studovat v bakalářských,

⁵ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

⁶ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

^{7, 8} BARTÁK, Jan. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích.*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-113-3.

⁹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

(navazujících) magisterských a doktorských studijních programech. Studium ve všech formách je ze zákona rovnocenné.

Formy vysokoškolského studia:

- Prezenční studium – pro tuto formu studia se vžil dříve používaný název denní studium, jelikož výuka probíhá ve všední dny, a to nejčastěji v podobě přednášek, seminářů, cvičení, laboratorních praktik apod. Školský zákon č. 56/2004 Sb., na rozdíl od vysokoškolského, prezenční studium nezná, ale hovoří o tzv. denní formě vzdělávání, jako o jedné z pěti možných způsobů vzdělávání.
- Distanční studium – je uskutečňováno zcela nebo převážně prostřednictvím informačních technologií, popřípadě je doplněno individuálními konzultacemi. Studenti se tak nemusí účastnit přednášek a cvičení jako studenti prezenčního studia.
- Kombinované studium – je forma vysokoškolského vzdělávání, která je kombinací denní a jiné formy vzdělávání stanovené zákonem a vedle samostudia zahrnuje i přímý kontakt s vyučujícím.¹⁰

1.2 Vzdělávání dospělých jako součást celoživotního vzdělávání

Celoživotní učení je v soudobé evropské společnosti významným tématem zejména proto, že doba, ve které žijeme, je charakteristická vzájemným propojováním informačních, komunikačních a masově mediálních technologií, a tím mění výrazně mnoho aspektů lidského života. Lidé tak mají mnohem větší možnost výběru. Avšak variabilnější životní styl s sebou přináší i větší míru rizika a nejistoty. Hlavním úkolem jedince je, aby si úspěšně a co možná nejkratší možné době osvojil různé multikulturní projevy, rozšířil portfolio znalostí, a především obstál v novém společenském klimatu, jak uvádí M. Hladílek.¹¹

Dle Vetešky je celoživotní vzdělávání cílevědomá a institucionalizovaná aktivita, při které se realizuje to, co společnost považuje za důležité.¹²

Celoživotní vzdělání je považováno za stále probíhající a na sebe navazující proces získávání a rozvoje intelektových schopností a praktických dovedností jedince, a to i nad rámec počátečního vzdělání. Tradiční formální školský systém tvoří v tomto

¹⁰ Český statistický úřad, Vzdělávání dospělých v České republice, Výstupy z šetření Adult Education Survey 2016, Praha, 2018, kód publikace 230053-18.

¹¹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

¹² VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Praha: Portál: 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

případě pouze jednu část vzdělávání. Jedinci by tak mělo být umožněno dále se vzdělávat po celém období jeho života, a to i v období mezi ukončením povinné školní docházky a v průběhu zaměstnání.¹³

Ačkoliv je celoživotní vzdělávání jeden propojený celek, který se skládá ze všech typů a stupňů vzdělávacích aktivit, můžeme ho dle autorky H. Vývodové dělit na jednotlivé etapy:

- Předškolní výchova a vzdělávání
- Základní výchova a vzdělávání (povinná školní docházka na základních školách)
- Všeobecné vzdělávání realizované na gymnáziu
- Profesní vzdělávání realizované na středních odborných učilištích, odborných školách, vyšších odborných školách a vysokých školách jako příprava na budoucí povolání
- Vzdělávání dospělých, které zahrnuje období produktivního věku i období ukončení jejich ekonomické aktivity.¹⁴

1.3 Formy vzdělávání dospělých v ČR

Vzdělávání dospělých se může zařadit do určitých forem. V ČR a ve většině zemí EU se nejčastěji rozlišují 3 formy vzdělávání:

- **Formální vzdělávání** – (formal education) je termínem, který označuje organizované vzdělávání, které probíhá především ve školských zařízeních.¹⁵

M. Hladílek definuje formální vzdělávání jako proces, který probíhá ve vzdělávací instituci a je součástí vzdělávacího systému, který vede k získání uznávaných dokladů o stupni nebo oboru dosaženého vzdělání. Absolvent po jeho ukončení získává vysvědčení nebo diplom.¹⁶

¹³ VÝVODOVÁ, Hana. *Vzděláním pro lepší budoucnost*. Asociace odborníků v andragogice, o.s. Praha, 2013. Registrační číslo projektu: CZ.1.07/3.1.00/37.0083. Dostupné také z www.aoacr.cz

¹⁴ VÝVODOVÁ, Hana. *Vzděláním pro lepší budoucnost*. Asociace odborníků v andragogice, o.s. Praha, 2013. Registrační číslo projektu: CZ.1.07/3.1.00/37.0083. Dostupné také z www.aoacr.cz

¹⁵ PRŮCHA, Jan, *Andragogický výzkum*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

¹⁶ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

Dle J. Vetešky vymezuje legislativa jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení. Účastníci vzdělávání získávají doklad o absolvování (vysvědčení, diplom, certifikát apod.).¹⁷

- **Neformální vzdělávání** – se odehrává prostřednictvím individuální zájmové činnosti ve vzdělávacích zařízeních podniků, v soukromých vzdělávacích institucích nebo spolecích zájmového, sportovního, uměleckého nebo jiného charakteru. Ačkoliv jde o organizované vzdělávání, účast je dobrovolná, může být bezplatná, ale i za úplatu. Podstatou je to, že tato forma vzdělávání nevede k získání státem uznávaného stupně vzdělání. Může být ukončeno potvrzením, certifikátem, osvědčením nebo licencí a uskutečňuje se pod vedením lektora, školitele nebo instruktora.¹⁸

Jak uvádí autor M. Hladílek toto učení probíhá souběžně s hlavním vzdělávacím systémem a není zakončeno formalizovaným dokladem o dosaženém vzdělání. Po jeho absolvování lze získat pouze neformalizovaný doklad a jedinec vstupuje do učebního procesu aktivně především v dospělosti.¹⁹

J. Veteška uvádí, že neformální vzdělávání se realizuje formou kurzů, seminářů, workshopů apod., většinou se koná v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, neziskových organizací, ale také v klasických školách. Je zaměřeno na získávání vědomostí, dovedností, zkušeností a kompetencí, které mohou jedinci zlepšit jeho společenské postavení i pracovní uplatnění. Neformální vzdělávání nevede k získání uceleného stupně vzdělání, ale zahrnuje ku příkladu rekvalifikační kurzy, kurzy cizích jazyků, počítačové kurzy, kurzy autoškol, povinná školení zaměstnanců, ale také krátkodobá školení a přednášky související s legislativními změnami.²⁰

- **Informální vzdělávání** – probíhá spontánně, bezděčně po celý život, v zaměstnání, ve volném čase, při četbě tisku nebo knih, při poslechu rozhlasu a sledování televize, během cestování. Jedinec tak získává poznatky bezprostředně a nahodile. Jedná se o neúmyslný vzdělávací proces v průběhu celého našeho života. Na rozdíl od předchozích dvou vzdělávání tento proces není systematický, nerealizuje se prostřednictvím vzdělávací instituce a jeho působení na člověka nemusí být záměrné, neboť do

¹⁷ VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Praha: Portál: 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

¹⁸ PRŮCHA, Jan, *Andragogický výzkum*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

¹⁹ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

²⁰ VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Praha: Portál: 2016. ISBN 978-80-262-1026-9.

informálního učebního procesu vstupuje jedinec mnohdy pasivně a neuvědoměle. Přesto je role informálního vzdělávání v životě člověka významná a nenahraditelná.²¹

Tabulka 1: Celoživotní vzdělávání dospělé populace

FORMÁLNÍ	NEFORMÁLNÍ	INFORMÁLNÍ
Školní vzdělávání dospělých	Další vzdělávání dospělých	
Sekundární	Profesní	
Střední odborné	Kvalifikační - rozšiřující	
Vyšší odborné	Doplňující - specializační	
Terciální	Rekvalifikační	
Bakalářské	Podnikové/firemní	
Magisterské	zájmové	
Doktorské		

Zdroj: HLADÍLEK, 2009 str. 157

Zjednodušeně tak můžeme říci, že celoživotní učení probíhá po celý život, je přístupné pro všechny, a může probíhat v různém prostředí. Není tedy omezeno pouze na instituce a konkrétní fáze života člověka.

V poslední době se místo pojmu „vzdělávání“ často setkáváme nebo je nahrazeno pojmem „učení“, zdůrazňuje se tím nutnost aktivního přístupu jedince.²²

²¹ PRŮCHA, Jan, *Andragogický výzkum*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

²² PALÁN, Zdeněk, *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. [S.l.]: DAHa, 1997, ISBN 80-902232-1-4.

2 DOSPĚLÝ ÚČASTNÍK VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Osobnost dospělého účastníka vzdělávání

Osobnost dospělého jedince není neměnná, ale naopak prochází vývojovými změnami v závislosti na jeho schopnostech poznání a duševní výkonnosti. Tyto schopnosti jsou klíčové pro další vzdělávání a učení.

Je několik hledisek, které definují osobnost dospělého člověka. Z biologického hlediska je dospělým ten, kdo dosáhl fyzické zralosti.

Z hlediska právního dospělý nabývá práva a povinnosti. Mezi příklady práv a povinností patří plnoletost, právo jít volit, právní zodpovědnost, možnost uzavřít manželství, řízení automobilu.

Sociologie definuje dospělého člověka jako osobu, která může založit rodinu, začít chodit do práce. Psychologie popisuje ustálení chování a myšlení jako hlavní znaky dospělého člověka.²³

2.2. Etapy dospělosti

Dospělost je definována jako životní etapa, která navazuje na etapu mládí. Formálně se dospělosti dosahuje dovršením věku osmnácti let, což je dáno zákonem. Za horní hranici dospělosti považujeme věk 65 let.

Období dospělosti dále můžeme rozložit dle M. Hladílka na tyto tři etapy:

- **mladá dospělost** (20 - 30 let) – jedná se o přechodné období mezi dospíváním a plnou dospělostí.
- **střední dospělost** (31 – 45 let) – období plné výkonnosti a relativní stability.
- **pozdní též zralá dospělost** (40 – 60 let) – do doby, kdy začínáme stárnout.

Chronologický věk je pouze orientační a nemůže zohlednit všechny změny, ke kterým v psychice člověka v průběhu života dochází.²⁴

²³ BENEŠ, Milan. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

²⁴ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

V České republice se člověk stává plnoletým dovršením 18 let věku. Z psychologického hlediska je to mezi 20. a 25. rokem života.

Dle autorů J. Langmeier, D. Krejčířová je dospělost členěna následovně:

Časná dospělost (do 25 – 30 let)

Toto období může být definováno jako období kdy dospělý jedinec je již fyzicky vyspělý, chová se zodpovědně, v souladu s etickými normami, které stanovuje společnost, ve které žije. V tomto období hledá partnera k trvalému soužití v intimním vztahu. Roste zájem a potřeba uzavřít manželství, založit rodinu a mít a vychovávat vlastní děti.

Střední dospělost (do 45 let)

V tomto období dospělý jedinec vykazuje maximální produktivitu a vykazuje znaky cílevědomého chování. Jeho zkušenosti dosahují intelektuálního vrcholu přibližně ve 40 letech věku. V tomto období také dochází u žen k vyhasínání pohlavního cyklu u mužů cca o 5 let později. Někdy se toto období označuje jako „krize středního věku“. Kolem 45 roku života dochází k poklesu výkonnosti. Potomci dospívají a odchází z domova. Nastává pocit prázdnoty tzv. syndrom prázdného hnízda. U žen nastává ukončení reprodukčního období. Tyto změny jsou pro některé jedince velmi těžké a je potřeba se s nimi vyrovnat.

Pozdní dospělost (do 65 let)

Toto období nastupuje po „krizi středního věku“. Je to životní etapa, která je definována odchodem do důchodu, bilancováním, zvykáním si na nový denní režim a užívání si volného času. Člověk se ohlíží zpět a hodnotí celý svůj dosavadní život. S odchodem do důchodu můžou být také spojeny pocity neužitečnosti, zbytečnosti a nesoběstačnosti, a to hlavně v případě, pokud se vyskytnou zdravotní komplikace. Je potřeba si uvědomit, že práce není hlavní náplní života a že koníčky a společenský život v této životní etapě jsou důležité pro rozvoj kondice a intelektu. Dospělý jedinec začíná vnímat nezadržitelný proces stárnutí. V tomto období mohou nastat změny jako je role prarodiče, výměna partnera nebo změna vzhledu. Ve větší míře se začíná projevat zhoršení zraku, kvality vlasů a snížení hybnosti.²⁵

V průběhu období dospělosti dochází ke změně fyziologických a psychických funkcí. U fyziologických funkcí se jedná především o změnu smyslových orgánů. Dochází ke změnám zrakové ostrosti, vnímání barev, rychlosti a intenzity světla a

²⁵ LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, 2.aktualizované vydání Praha: Grada Publishing 2009. ISBN 80-247-1284-9.

schopnosti přizpůsobit se horším světelným podmínkám. Také u sluchu dochází ke klesající výkonnosti, která se projevuje nejdříve u slyšitelnosti zvuků o vysoké frekvenci. Postupně dochází ke zhoršení ve vnímání mluvené řeči převážně v pozdní zralé dospělosti.

Nastává zpomalování při běžné chůzi, ale objevuje se i v pracovních aktivitách. Úbytek rychlosti nastává vlivem změn v psychomotorice. Změny poznávacích funkcí se promítají do psychických funkcí a tím ovlivňují především vnímání, paměť a myšlení. Vnímání dospělých je v porovnání s mladými jedinci více objektivnější, přesnější a opatrnější a v každém věku je ovlivněno dosavadními životními zkušenostmi, probíhajícími činnostmi a zaměřením daného jedince. Paměť má schopnost zapamatování, uchovávání a vybavování si informací z minulosti. Tyto informace, které působí na naše smysly, přicházejí nejprve do tzv. bezprostřední paměti, poté postupují do krátkodobé paměti, z níž jsou převáděny do paměti dlouhodobé, která má rozhodující význam pro učení. Výkon paměti zejména krátkodobé výrazně ovlivňuje věk. Především dlouhodobou paměť může dospělý trénovat, udržovat a dokonce rozvíjet. V souvislosti s výkonem povolání se u dospělých rozvíjí speciální profesní paměť, jak uvádí autor M. Hladílek.²⁶

A. Giddens uvádí, že většina mladých dospělých dnes může očekávat, že se dožije stáří. V předmoderních dobách mohl s takovou perspektivou počítat jen málokdo. Smrt následkem nemoci, epidemie či úrazu byla ve všech věkových kategoriích daleko častější než dnes. Zvláště ohroženy byly ženy, neboť úmrtnost při porodu byla vysoká. Naproti tomu některé zátěže, které dnes často pociťujeme, bývaly v minulosti méně výrazné. Lidé obvykle udržovali užší kontakty se svými rodiči a ostatními příbuznými, než je tomu u dnešních mobilnějších populací. Běžné pracovní postupy, které užívali, byly stejné jako u jejich předků. V dnešní době musíme v manželství, rodinném životě a jiných sociálních kontextech řešit významné otázky, jejichž odpovědi předem neznáme. Daleko více, než tomu bylo v minulosti, musíme být „architektky“ vlastního života. Například vytvoření sexuálních a manželských svazků dnes závisí na iniciativě a výběru jedince samotného a není dáno rozhodnutím rodičů. Znamená to větší svobodu jedince, ale také větší zodpovědnost, která může přinášet napětí a potíže. Ve středním věku je dnes zvláště významné uvažovat dopředu. Mnozí lidé už totiž nepředpokládají, že budou dělat celý život totéž, jak tomu obvykle bývalo u většiny populace v tradičních kulturách. Když muži nebo ženy stráví řadu let v jednom oboru, často ve středním věku zjistí, že je dosažená výkonnost neuspokojuje a že nemají možnost dalšího růstu. Ženy, které věnovaly první fázi dospělosti výchově dětí, mívají někdy po jejich odchodu z domova pocit, že ztratily veškerou společenskou hodnotu. Fenomén „krize středního věku“ se stal pro mnoho lidí velmi reálným. Člověk má často pocit, že nevyužil příležitostí, které mu život nabízel, nebo že nikdy nedosáhne toho, po čem už od dětství

²⁶ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

toužil. Proměna, ke které přitom dochází, však nemusí vést k rezignaci nebo bezútešnému zoufalství. To, že se zbavíme dětských snů, pro nás může být i osvobozující.²⁷

Aby práce s dospělým účastníkem vzdělávacího procesu byla úspěšná je potřeba respektovat jeho zvláštnosti a silné stránky jeho osobnosti. J. Barták vidí diferenci mezi dospělým a mládeží především ve věku, úrovni vzdělání, druhem profese, životními zkušenostmi, dovednostmi vědomostmi, schopnostmi a vlastnostmi. Také motivy ke studiu, vzdělávací potřeby a postoje jsou různé stejně jako množství volného času nebo zdravotní stav. Odlišnosti nachází také v rozvíjení poznávacích zájmů. Dospělý účastník vzdělávacího procesu vyznává hodnotový systém, má smysl pro reálné cíle a praktický život a projevuje se jako vyrovnaný a sociálně zralý jedinec.²⁸

Přístup k výkladu pojmu dospělý se v jednotlivých výkladech autorů dost liší. Zatímco psychologie vyzdvihuje stabilizaci myšlení, chování a prožívání. Pro pedagogiku dříve dospělost znamenala završení cíle. Pedagogika vidí dospělého jako vychovatele a učitele příští generace. Dle sociologie je dospělý ten, který převzal nové sociální role jako je založení rodiny a nástup do pracovního poměru. M. Beneš uvádí názor, že biologicky dospělý je někdo, kdo dosáhl fyzické zralosti. Z právního hlediska znamená dovršení dospělosti získání práv a povinností, které jsou s tím spojené. Ať už se jedná o právo volit, řídit auto nebo možnost uzavřít sňatek atd.²⁹

Během procesu dospělosti dochází k mnoha fyziologickým i psychickým změnám. Dospělostí však psychický vývoj zdaleka nekončí, ale závisí také na mnoha faktorech, ve kterých hraje důležitou roli to, jak je člověk aktivní. Do kvality vzdělávacích aktivit se primárně promítá motivace.

²⁷ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4

²⁸ BARTÁK, Jan. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-113-3.

²⁹ BENEŠ, Milan. *Andragogika. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

3 MOTIVACE

3.1 Vysvětlení pojmu motivace

Termín motivace vychází z latinského slova *moveo*, což znamená „hýbám“. Z hlediska psychologie můžeme motivaci definovat jako hybné momenty v činnostech, chování a prožívání osobnosti. Je to souhrn všeho, co jedinci dává směr a pobídky, ale zároveň překážky a vzorce chování.

Význam motivace lze jednoduše definovat v těchto bodech:

- je základem a příčinou pohybu
- je fiktivním prvkem v průběhu aktivace
- je výsledkem změn stavu působící na organismus
- je definujícím prvkem, který zaměřuje chování
- je vysvětlujícím faktorem souvislostí duševního života
- udává směr v situacích volby³⁰

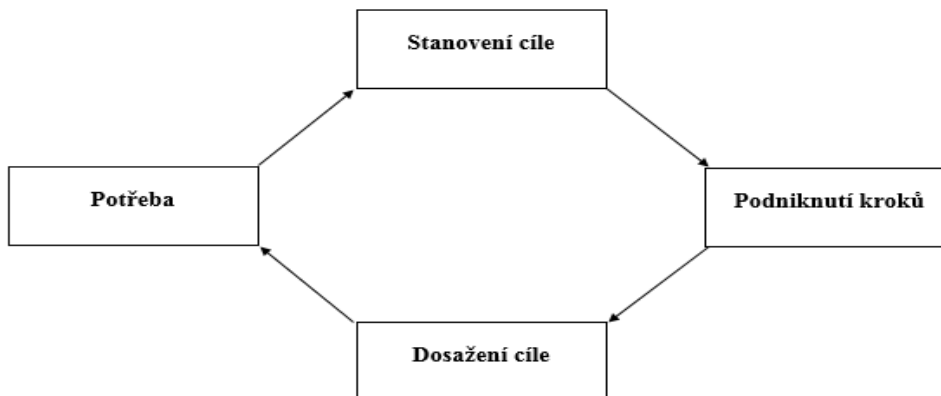
M. Armstrong definuje motivaci jako cíleně motivovaný proces, kde na počátku je motiv, tedy důvod něco dělat, dát se určitým směrem. Základní motivací pro lidi je očekávání, že jejich činy povedou k dosažení vytyčeného cíle, na jehož konci je uspokojení svých vlastních potřeb. Proto je důležité mít jasně definovaný cíl, který je základním klíčem k dosažení úspěchu stejně jako správně zvolená motivace.

Teorie motivace zkoumá to, co vede lidi k určitému chování a jednání. Vysvětluje faktory, které ovlivňují úsilí, angažovanost, dobrovolnost a spontánní jednání. Cílem je porozumět jednotlivým faktorům, na základě toho vytvořit procesy a efektivní systémy odměňování, které povedou ke zvyšování motivace a pracovní angažovanosti lidí. Motivace funguje na principech posilování, upevňování očekávání a na teorii potřeb.³¹

³⁰ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vydání II. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

³¹ ARMSTRONG, Michael. *Odměňování pracovníků*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2890-2.

Obrázek 1: Model motivace

Zdroj: ARMSTRONG, 2009. (str. 109)

Ze schématu modelu motivace je patrné, že proces motivace nastává vědomým nebo mimovolným uvědoměním si vlastních potřeb a vzniká tak záměr něčeho dosáhnout nebo něco získat. Je zvolena strategie a poté jsou podniknuty dílčí kroky, které směřují k dosažení vytyčeného cíle. Hlavním cílem je uspokojení dané potřeby. Pokud byla metoda úspěšná, je vysoká pravděpodobnost, že se celý proces se zopakuje. Pokud zvolená strategie nevedla k dosažení cíle, je nízká pravděpodobnost, že budou tyto konkrétní kroky zopakovány. Stejně tak pokud jsou stávající potřeby uspokojeny, vznikají potřeby nové a celý proces se opakuje.

Motivace má velký potenciál. J. Plamínek uvádí, že vidí uplatnění především tam, kde selhává direktivní řízení, autoritativní výchova nebo psychické a fyzické násilí a manipulativní techniky. Dále motivaci též definuje jako proces, při kterém nabízíme jedinci, od kterého něco potřebujeme uspokojení jeho zájmů.³²

D. Pauknerová vidí motivaci jako ucelený soubor vnitřních hnacích sil člověka. Navenek se tyto síly projevují jako motivační jednání, které udržují jeho aktivitu a zaměřují ho daným směrem. Pojem motivace definuje aktivitu a jednání člověka, a také to proč se chová daným způsobem.³³

M. Nakonečný tvrdí, že motivy dávají chování člověka psychologický smysl neboli hodnotu. Tato hodnota nemusí být vždy v souladu se společensky uznávanými

³² PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-5515-1.

³³ PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1706-9.

hodnotami. Motivace je intrapsychický proces, který vychází z vnitřního nebo vnějšího zdroje daného jedince. Tento proces, vyvolaný výchozím motivačním stavem, obsahuje nebo odráží nějaký nedostatek ve fyzickém či sociálním bytí jedince. Základní funkcí motivace je tento nedostatek eliminovat a uspokojit tak potřebu jedince.³⁴

Při motivaci dospělých k celoživotnímu vzdělávání je nutné respektovat individuální zvláštnosti každého jednotlivce a hledat příčinné souvislosti mezi obecně platnými teoriemi motivace a konkrétní motivační strukturou každého jedince. V psychologickém pojetí je motivace chápána jako vnitřní, uvědomovaný i neuvědomovaný stimul působící na chování, komunikaci, postoje subjektu. Různé druhy motivace se projevují v aktivitách subjektu směřujících k dosažení určitého cíle, respektive k naplnění určitých potřeb.³⁵

3.2 Druhy a roviny motivace

Rozlišují se dva základní druhy motivace:

- **Vnitřní motivace** (intrinsická) – týká se kvality života – to co člověka povzbuzuje. Jedná se o faktory, které vychází z vnitřního uspokojení např.: možnost rozvinout své schopnosti, samostatnost, odpovědnost, uznání. U této motivace je zapotřebí zjistit priority člověka. To, co chce a co je pro něj důležité.
- **Vnější motivace** (extrinsická) – podněty, které přichází zvenčí. Jedná se o vnější působení, které je vzájemné. Je to cílevědomé ovlivňování vnitřní motivace neboli síla zapojit se do určitého jednání nebo procesu. Mezi typické podněty vnější motivace patří např.: navýšení platu, zvýšení prestiže a touha po sociálním uznání, kariérní růst a získání formálního vzdělávání, které je zakončeno získaným titulem. Značná nevýhoda vnější motivace spočívá v tom, že je pouze dočasná a je k ní zapotřebí neustálé dodávání vnějších impulzů.^{36,37}

Podle autora J. Plamínka tyto dva druhy motivace souvisí s funkcionálním a intencionálním působením. Funkcionální působení je nezáměrné a je pod vlivem sociálního prostředí působícího na člověka. Zatímco intencionální působení je záměrné,

³⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

³⁵ PRŮCHA, Jan a VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

³⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

³⁷ PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1706-9.

systematické a jde o vzájemné a přímé působení jednoho člověka na druhého, např.: jazykové kurzy.³⁸

U motivace se rozlišuje působení ve 3 rovinách:

- **Rovina směru** – je zaměřením určité činnosti člověka, při které motivace udává směr, kterým se chce člověk ubírat, jeho konkrétní touhy a přání, případně i to, co by rád dělal nebo i to, čím se nechce zabývat.
- **Rovina intenzity** – může se definovat jako stupnice motivace. Intenzita v tomto případě popisuje, jak moc je člověk motivován...například vyjádřeno pocity: nechce, trochu nechce, docela by chtěl, chtěl by, chce, velmi touží.
- **Rovina stálosti neboli vytrvalosti** – definuje do jaké míry je člověk schopen a ochoten překonávat vnitřní a vnější překážky.³⁹

3.3 Motivy

Motiv je vnitřní psychická síla, pohnutka, psychologická příčina, nebo také důvod určitého chování člověka, který dává jeho činům smysl. Cílem motivu je dosáhnout nasycení. Zatímco motivy orientované stejným směrem posilují motivaci, motivy protikladné se oslabují a narušují tak činnost motivace.⁴⁰

Aby motivace, respektive motivy z toho vycházející nezůstaly jenom nenaplněnou tužbou, musí také obsahovat složky energetizující a řídící.⁴¹

Motivy se skládají ze 2 složek:

Energetizující – dodávají sílu a energii jednání např.: získat lepší postavení v práci.

Řídící – udávají jednání směr např.: jedinec se rozhodne pro konkrétní cíl a vybírá, nebo si stanovuje postupy a způsoby, jak dosáhnout vytyčeného cíle.

³⁸ PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-5515-1.

³⁹ DUCHOŇ, Bedřich. *Management: integrace tvrdých a měkkých prvků řízení*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-003-4.

⁴⁰ Vedení lidí a motivace [online]. 2012 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/zaklady-managementu/vedeni-lidi-a-motivace/>

⁴¹ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vydání II. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

Motivy členíme z hlediska účinku následovně:

Krátkodobé – které působí v dané situaci a jsou dočasné např.: strach z vykonání zkoušky

Stálé – jsou dlouhodobé a mohou trvat po celý život např.: zájem o sport, vědu, hudbu.⁴²

Pro výkon motivace jsou také nezbytně důležité schopnosti člověka.

Schopnost je psychická vlastnost osobnosti. Je podmínkou úspěšného výkonu dané činnosti. Nedostatek jedné schopnosti může být nahrazen jinou schopností. Kdy např.: prostorová představivost je nahrazena zapamatováním si určitých tvarů.⁴³

Schopnosti dále dělíme na:

Díličí speciální schopnosti – jedná se o předpoklady nezbytné k výkonu speciálních druhů činnosti.

Obecnější schopnosti – dají se uplatnit při více různorodých činnostech.⁴⁴

Tradičně z vývojového hlediska uvnitř schopností můžeme rozlišit několik kategorií:

- Vlohy – jsou vrozené a tvoří základ individuálního rozvoje schopností člověka.
- Nadání – je souhrn schopností umožňující člověku podávat nadprůměrné výkony.
- Talent – je to souhrn mimořádných a vynikajících schopností a někdy může být chápáno jako rozvinuté chápání.
- Genialita – je to mimořádný talent pomocí kterého vznikají vrcholná díla.⁴⁵

⁴² Vedení lidí a motivace [online]. 2012 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/zaklady-managementu/vedeni-lidi-a-motivace/>

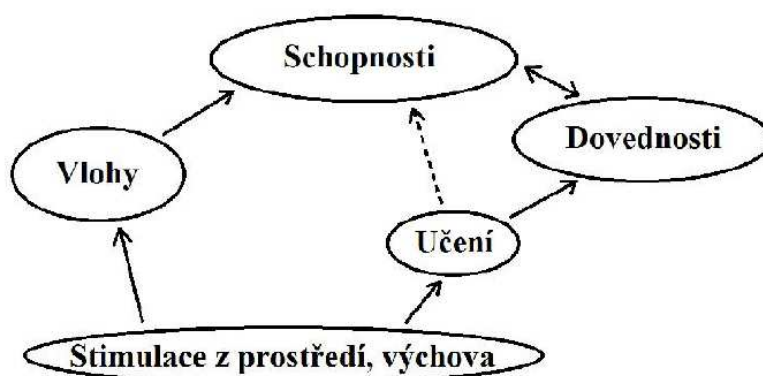
⁴³ Vedení lidí a motivace [online]. 2012 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/zaklady-managementu/vedeni-lidi-a-motivace/>

⁴⁴ Osobnost člověka. Psychologie v ekonomické praxi [online]. 2011 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/osobnost-cloveka/>

⁴⁵ PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-5515-1.

Předpoklad vývoje některých schopností závisí na prostředí, ve kterém se daný jedinec pohybuje, biologických předpokladech, na vnitřní a vnější motivaci, výchově, vzdělávání ať už pedagogické nebo mimoškolní atd.

Obrázek 2: Model vzniku schopností

Zdroj: SMĚKAL, 2002. (str. 301)

Mezi významnou, obecnější schopnost patří **intelekt** – souhrn rozumových schopností člověka řešit danou činnost. Zahrnuje především připravenost učit se a řešit nové úkoly a situace. Tento intelekt je determinován biologicky (ve stáří ubývá) a společensky (vzdělání a kultura). Je měřitelný pomocí inteligenčního kvocientu.

Vztah intelektu a formálního vzdělávání není zcela jasný, avšak je zřejmé, že určitý typ intelektu je vhodný pro určitý typ vzdělávání a profese než jiné typy. Z toho vychází i diagnostika profesních a kariérních dispozic realizovaná v rámci personalistiky a výběru pracovníků r určité profesní pozice.⁴⁶

Schopnosti člověka nejsou vrozené, rozvíjejí se pouze v činnosti člověka. Znamená to, že pokud příslušnou činnost nebudeme vykonávat, schopnosti se vůbec nevytvoří.⁴⁷

⁴⁶ PRŮCHA, Jan a VETEŠKA Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

⁴⁷ Osobnost člověka. Psychologie v ekonomické praxi [online]. 2011 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/osobnost-clouveka/>

Schopnost je tedy individuální potenciál člověka pro provádění určité činnosti. Je to možnost, podmíněná do jisté míry vrozenými předpoklady, která se může, ale nemusí, rozvinout v závislosti na tom, do jakého sociálního prostředí je člověk začleněn, jak kvalitní výchovy a vzdělání se mu dostane, co on sám pro rozvoj svých schopností udělá.⁴⁸

3.4 Stimulace

Kladný vztah k úkolu vzniká, pokud je jeho splnění spojeno se ziskem zvenčí přicházejících hodnot, nebo proto, že je v souladu s vnitřním naladěním jedince, který má úkol vykonávat.

J. Plamínek uvádí, že plnění úkolu mohou ovlivnit buď vnější podněty tedy stimuly, nebo vnitřní pohnutky tedy motivy. Pokud je vyvolána ochota něco udělat, pomocí vnějších podnětů hovoří tak o stimulaci. Zatímco pokud k tomuto vyvolání ochoty jsou použity motivy tedy vnitřní pohnutky, jedná se o motivaci. Tyto podněty a pohnutky mohou působit společně a vzájemně se tak posilovat.⁴⁹

Autoři Provazník V. a Komárková R. uvádějí: „*Stimulace představuje takové vnější působení na psychiku člověka, v jehož důsledku dochází k určitým změnám jeho činnosti prostřednictvím změny psychických procesů, prostřednictvím změny jeho motivace*“.⁵⁰

D. Pauknerová vnímá stimulaci jako vnější působení na prožívání a jednání člověka. Toto působení je cílevědomé a směřuje k ovlivňování člověka a usměrňování jeho motivace.⁵¹

⁴⁸ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. 1995. ISBN 80-7178-029-4

⁴⁹ PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-5515-1.

⁵⁰ PROVAZNIK, V. a KOMARKOVA, R. *Motivace pracovního jednání*. 1. vydání. Praha: VŠE Praha, Fakulta podnikohospodářská, 1996. 210 s. ISBN 80-7079-283-3

⁵¹ PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1706-9.

Stimuly tedy znamenají jakékoliv podněty, které vyvolávají změny v motivaci.

Stimuly dále dělíme na:

- **Impulzy** – endogenní, vnitřní podněty např.: únava, kdy podnět vychází z těla nebo myslí a může vyvolat motiv – potřebu spánku.
- **Incentivy** – exogenní, vnější podněty např.: vyšší plat, kdy podnět vychází z vnějšího prostředí a motiv se stává jeho aktivátorem.⁵²

Hlavní rozdíl v motivaci a stimulaci je tedy ten, že motivace vychází z vnitřní psychiky člověka, kdežto stimulace jsou aktivní vnější působení na jeho psychiku.

3.5 Zdroje motivace

Pokud chceme porozumět motivaci, musíme se zaměřit na zdroj, z kterého daná motivace vychází. V praxi tak rozlišujeme hned několik zdrojů motivace:

Potřeby – potřeba je pocíťovaný nedostatek nebo nadbytek něčeho důležitého pro život člověka. Potřeby mohou být **biologické** např.: potřeba spánku, potravy, tepla, dýchání nebo **sociální** např.: společenský kontakt, bezpečí, seberealizace.

J. Vysekalová uvádí, že rozšiřování a kultivace potřeb jsou charakteristické nejenom pro člověka, ale i obecně pro vývoj biologického druhu. Potřeby se neustále vyvíjí stejně tak jako způsoby jejich uspokojování.⁵³

McClelland vysvětluje, že člověk disponuje třemi typy potřeb, a to bez ohledu na věk, pohlaví, rasu nebo kulturu ze které pochází. Každého jedince motivují všechny tyto 3 potřeby, převládá však ta, na které mu nejvíce záleží.

McClellandova teorie získaných potřeb (Need for Achievement, Three Needs Theory N-Ach)

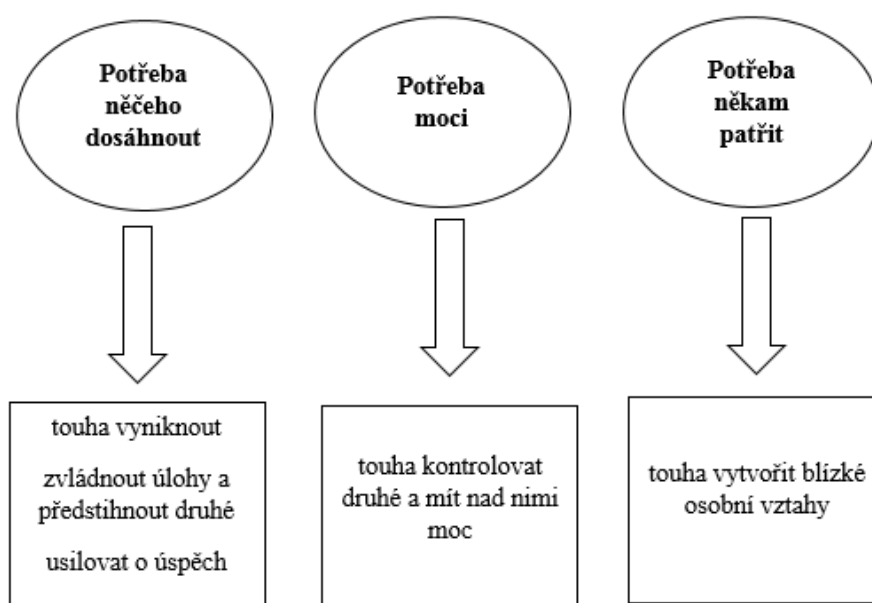
- **Potřeba něčeho dosáhnout (Achievement motivation)** – jedinec má potřebu něco dokázat, hledá uznání a chce být lepší než ostatní.
- **Potřeba moci (Authority/power motivation)** – jedinec má potřebu ovlivňovat druhé, mít nad nimi moc a nadvládu.
- **Potřeba někam patřit (Affiliation motivation)** – jedinec má potřebu být součástí týmu, budovat vztahy a přátelství.

⁵² PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1706-9.

⁵³ VYSEKALOVÁ, Jitka, a kolektiv. *Psychologie reklamy: 4., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing 2012. ISBN 80-247-7832-7.

V praxi se McClellandova teorie získaných potřeb využívá především v mezilidském jednání při nastavování motivačních faktorů a potřeb jednotlivých jedinců nebo při pracovním pohovoru. Například jedinec, který chce získat moc, nemůže být motivován příjemným pracovním prostředím nebo dobrým kolektivem. Viz. obrázek č. 3

Obrázek 3: McClellandova teorie získaných potřeb

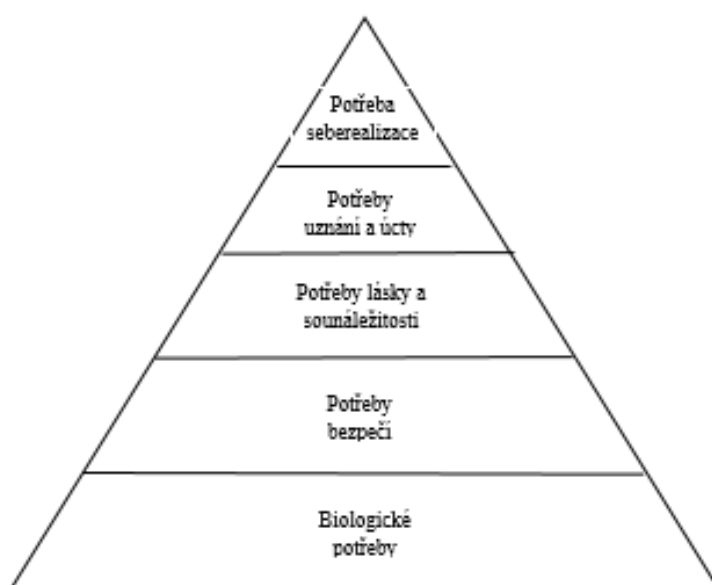

Zdroj: MCCLELLAND 2016. (str. 530) vlastní zpracování

3.6 Maslowova teorie potřeb

Klinický psycholog A. Maslow vypracoval hierarchii potřeb. Potřebu definuje jako základní podmínku existence organismu a duševního zdraví. Tyto potřeby u člověka tvoří hierarchický systém. A. Maslow uvádí, že hierarchické uspořádání potřeb znamená, že nižší potřeby musí být uspokojeny dříve než potřeby vyšší, jak je patrné na obrázku č.4. Teorie Abrahama Maslowa (1954).⁵⁴

Obrázek 4: Maslowova pyramida lidských potřeb

Zdroj: VYSEKALOVÁ, 2012. (str. 123)

Na potřeby se může pohlížet jako na významný zdroj motivace. První patro, které je základnou, tvoří **potřeby biologické**. Ty pomáhají zajistit přežití člověka a jsou společné všem živým organismům. Patří mezi ně potřeba vzduchu, potravy, vyměšování, spánku, tepla, sexu. Druhé patro pyramidy tvoří potřeba bezpečí. Přesahuje tak horizont přítomnosti a umožňuje přežití člověka v delším časovém horizontu.

⁵⁴ DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. 2. opr. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-251-3.

Příkladem může být klidný spánek, který nic nebude ohrožovat. Třetí patro představuje potřeba sounáležitosti a lásky. Člověk zde cítí potřebu mít vedle sebe lidi, kterým může důvěřovat, sdílet s nimi radosti a starosti a touží po vzájemné pomoci. Na úrovni čtvrtého patra je pak potřeba uznání a úcty, která vychází z vnitřní touhy člověka být respektován druhými. Člověk potřebuje cítit, že si ho váží a oceňují jeho lidské kvality a hodnoty, které přináší do společnosti. Poslední nejvyšší úroveň tvoří pátý stupeň, který zahrnuje potřebu seberealizace neboli sebeaktualizace. Člověk na této úrovni potřebuje aktualizovat stav vlastního bytí. Na této úrovni se projevují mezi jednotlivci největší rozdíly. U člověka dochází k aktualizaci potřeb od nejzákladnějších až k těm nejvyšším. Pokud nedochází u člověka k uspokojení nižších potřeb, nedochází většinou k pocíťování těch vyšších.⁵⁵

Jestliže nedojde k naplnění této potřeby může se dostavit pocit ztráty a smyslu života. Sám jedinec má na její uspokojení značný vliv.

A. Maslow uvádí, že sebeaktualizace je neustále probíhající proces. Člověk není nikdy plně sebeaktualizován a má stále potřebu stát se vším, čím může být. „*Čím člověk může být, tím také musí být. Musí být věrný své přirozenosti.*“⁵⁶

C. Alderfer rozvinul a přepracoval Maslovovu teorii potřeb a rozdělil potřeby do tří skupin bez hierarchického uspořádání. Definoval ji ve svém vlastním termínu jako ERG teorie motivace (potřeby existence „E“, vztahové „R“ – relatendess a růstové „G“ – growth)⁵⁷ Pyramidu lidských potřeb vymezuje do tří základních stupňů od konkrétních až po abstraktní potřeby takto:

Existenční (Existence) - zahrnuje základní potřeby, mezi které patří potřeby fyzické, fyziologické a pocit bezpečí.

Vztahové (Relatedness) – zahrnují individuální potřeby pro zachování harmonických mezilidských vztahů (ať už s rodinou, vrstevníky, nebo nadřízenými a kolegy na pracovišti) a touhu po sociálním uznání.

Růstové (Growth) – Patří k nim potřeba rozvoje, osobního růstu, pokroku a seberealizace v zaměstnání. Do této kategorie potřeb spadá i Maslowova potřeba samoaktualizace.

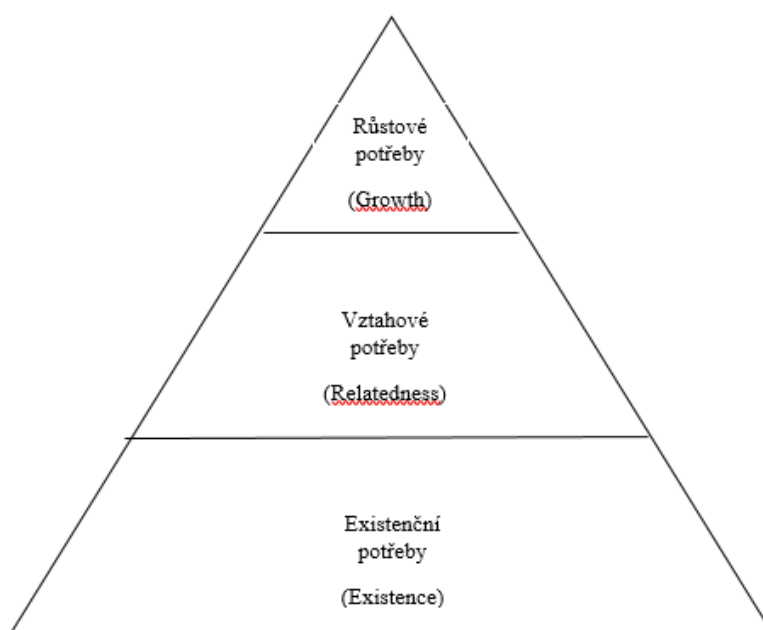
⁵⁵ VYSEKALOVÁ, Jitka, a kolektiv. *Psychologie reklamy: 4., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing 2012. ISBN 80-247-7832-7.

⁵⁶ MASLOW, Abraham H. *The Instinctoid Nature of Basic Needs 1. Journal of Personality*, 1954, 22.3: 326-347. s. 207.

⁵⁷ MASLOW, Abraham H. *The Instinctoid Nature of Basic Needs 1. Journal of Personality*, 1954, 22.3: 326-347. s. 207

Teorie ERG uvádí, že v jednom okamžiku může daný jedinec pociťovat více než jednu potřebu. Zároveň také poukazuje, že pokud je splnění vyšší úrovně jedné potřeby potlačeno, dochází k nárůstu touhy uspokojit potřebu nižší úrovně. Tento jev se nazývá aspekt frustrace a regrese teorie ERG. Teorie motivačních potřeb ERG je velmi flexibilní, protože vnímá potřeby spíše jako rozsah než jako hierarchii. Podle Alderfera tak může jednatel pracovat na růstových potřebách, i když jeho existence nebo s ní související potřeby zůstávají neuspokojeny. Vysvětluje tedy otázku "intelektuálního jedince", který může bojovat o růst, i když je hladový.⁵⁸

Obrázek 5: Alderferova modifikace pyramidy lidských potřeb (ERG teorie)

Zdroj: HOVORKA, 2016. Online. (vlastní zpracování)

⁵⁸ ALDERFER, Clayton, *The Practice of Organizational Diagnosis: Theory and Methods*, Oxford University Press; 1 edition (28 Oct. 2010) ISBN: 978-0-19-974322-3. s. 544.

Emoce – J. Vysekalová uvádí, že kromě potřeb jsou významným zdrojem motivace také emoce. Uspokojení nebo neuspokojení potřeb je spojeno s kladnými nebo zápornými emocemi. Ale tyto emoce mají význam jako zdroje sami o sobě. Člověk tak vyhledává silné prožitky pro ně samotné a zájem uspokojit své potřeby je v tomto případě druhotný. Důvodem může být civilizační pokrok, který má neblahý vliv na intenzitu prožitků. Člověk si vytvořil prostředí, ve kterém již nemusí každý den bojovat o přežití.⁵⁹

Podle autorů J. Čápa a P. Mareše jsou emoce složité psychické procesy díky jimž se hodnotí různé události, situace, skutečnosti, průběhy a výsledky činnosti člověka.⁶⁰

Mezi základní znaky emocí dle M. Farkové patří:

- Pocit libosti nebo nelibosti
- Stupeň vzrušení
- Zážitek a s ním spojené napětí či uvolnění
- Spontánní původ (vznikají a probíhají neřízeně)

Z toho plyne, že emoce jsou subjektivní stránkou reality, proto přesná definice je velice obtížná a jak uvádí M. Farková, i autoři v odborné literatuře se neshodnou v definici ani v hodnocení tohoto významu.⁶¹

Člověk jako biologický druh se však nemění tak rychle, jako se mění životní prostředí na zemi. Jeho vnitřní biologické nastavení je naladěno na vyšší intenzitu prožitků než, jaký mu poskytuje dnešní životní styl.

Návyky – každý úspěch či neúspěch v našem životě souvisí s návyky. Návyky jsou určité činnosti, které člověk provádí systematicky a automaticky a opakují se v určitých cyklech. Jsou to vzorce chování, podle kterých člověk automaticky jedná.

Je to jakási hybná síla motivace. Návyky jsou zažité mechanismy, které šetří potřebnou energii na myšlení, rozhodování a volní úsilí. Jednoduchým příkladem návyku může být nakupování ve stále stejném obchodě, kdy ostatní obchody člověk ignoruje. J. Vysekalová uvádí, že člověk může mít roli **novátora**, kdy často mění vzorce

⁵⁹ VYSEKALOVÁ, Jitka, a kolektiv. *Psychologie reklamy: 4., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing 2012. ISBN 80-247-7832-7.

⁶⁰ ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. vyd.1 Praha:Portal, 2001, ISBN 80-7178-463-X.

⁶¹ FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vydání II. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

chování, nebo může být naopak **konzervativce**, který mění své jednání pouze z donucení. Návyky mohou být dobré i špatné. Vytváří osobnost a ovlivňují každodenní činnost a životní úspěchy, neúspěchy jedince. Vytvořený návyk není trvalý, lze ho účelně a systematicky měnit.⁶²

Mezi další zdroje motivace člověka patří hodnoty, ideály a zájmové orientace.

Hodnoty – vznikají na základě aktivního postoje a hodnocení jedince ke skutečnosti. Hodnocení závisí na individuálních potřebách jedince a jeho snahou je uspokojovat je prostřednictvím své činnosti ve kterém promítá svůj postoj citový, ale rozumový, pozitivní nebo negativní. Hodnotu do značné míry může ovlivnit poznání, jehož pravdivost se do něj promítá. Systém hodnot ovlivňuje chování člověka a je přirozené, že různé hodnoty má jedinec v ranném věku, jiné v dospělosti a stáří a jejich hierarchie se může v průběhu měnit podle fyzického a psychického stavu. Např.: do značné míry může ovlivnit žebříček hodnot nemoc, nebo náhlé zhoršení zdravotního stavu. Hodnota je něco, čeho si člověk váží a na co klade důraz a to, co do značné míry ovlivňuje výběr vhodných způsobů a cílů jednání člověka. Např.: hodnota času, hodnota zdraví, hodnota peněz.⁶³

Dle V. E. Frankla se dělí hodnotové kategorie do těchto typů:

- Tvůrčí hodnoty – Produktivita a aktivita je to snaha něco umět, něco udělat nebo vytvořit.
- Zážitkové hodnoty – něco cítit, něco prožít, někoho milovat
- Postojové hodnoty – snaha nalézt smysl, stanovisko a postoj i v situacích, které se na první pohled zdají zcela beznadějně

Ideály – jsou vysoké, často obtížně dosažitelné cíle, modely a dokonalé vzory. Jsou důležitými modely našeho chování, protože do značné míry určují stanoviska, která jedinec zaujímá k tomu, co se kolem něho odehrává. Ideál je možné chápat též jako jakýsi vzor, návod, jak se chovat a jednat. Představa něčeho žádoucího, co člověk hodnotí pozitivně a o co usiluje. Jedinec si tak tvoří představu o tom, jak by chtěl žít. Ideály a hodnoty jsou spoluvytvářeny působením společnosti na člověka. V neposlední řadě působí jako zdroj motivace člověka zájmy.

⁶² VYSEKALOVÁ, Jitka, a kolektiv. Psychologie reklamy: 4., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing 2012. ISBN 80-247-7832-7.

⁶³ DOSTÁLOVÁ Olga, Péče o psychiku onkologicky nemocných, Grada Publishing a.s., Praha 2016, ISBN: 978-80-247-5706-3

Zájmy – označují se jako trvalejší kladný vztah jedince k určité činnosti, předmětu nebo osobě. Touto oblastí se rozumí předměty nebo jevy, které mají vliv na charakteristiku osobnosti člověka a podněcují ho k aktivitě. Vyvíjejí se postupně a k jejich upevnění nastává v dopívání. Zájmy jsou silným motivačním prvkem, který v člověku probouzí touhu něčeho dosáhnout a zároveň rozvíjí jeho schopnosti. Jedná se o velmi širokou oblast, která se dynamicky rozvíjí.

Zájmy můžeme dělit na:

- Profesní – zájem o určitou profesi, vědu, umění, ale i obchod nebo fyzickou a psychickou práci
- Mimoprofesionální zájmy – záliba v cestování, záliba z rozptýlení, uspokojení ze hry a zábavních činností,
- Oceňovací zájmy – zájem o kulturu, estetiku, výstavy, estetické a ezoterické zájmy.

Zájmy působí na celkový styl života. Např.: zájem o cvičení jógy může mít vliv i na změnu stravy a celkově na zdravý životní styl člověka.^{64,65}

V neposlední řadě působí také na člověka jako zdroj motivace lidské postoje.

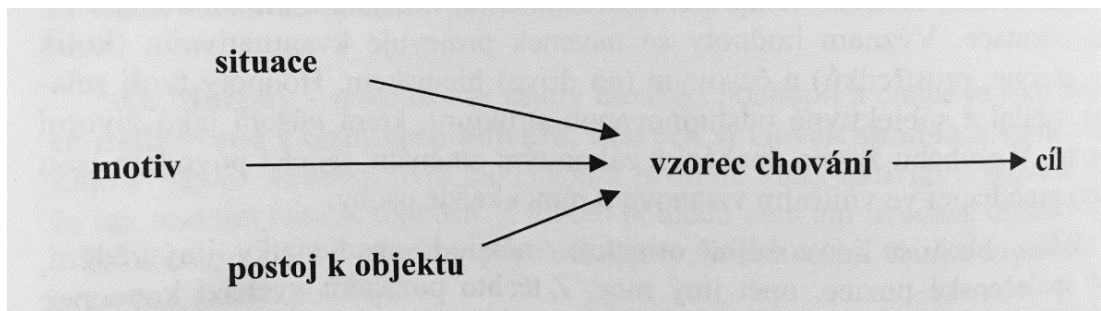
Postoje – úzce souvisí s motivy, hodnotami a zájmy. Jednotlivé vazby mezi motivy a postoji ukazuje Nakonečný na obrázku č.6.⁶⁶

⁶⁴ DOSTÁLOVÁ Olga, *Péče o psychiku onkologicky nemocných*, Grada Publishing a.s., Praha 2016, ISBN: 978-80-247-5706-3

⁶⁵ Osobnost člověka. *Psychologie v ekonomické praxi* [online]. 2011 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/osobnost-cloveka/>

⁶⁶ NAKONEČNÝ, Milan, *Sociální psychologie organizace*, Grada Publishing a.s., Praha 2005, 228s. ISBN 80-247-0577-X.

Obrázek 6: Postoj

Zdroj: NAKONEČNÝ 2005 str.44

V této souvislosti představují postoje možnost pružně reagovat určitým směrem a způsobem na motivační podněty. Postoje se popisují pomocí rozměrů, jenž jsou součástí celku.

Jednotlivé rozměry dělíme následovně:

- Kognitivní rozměr – má vazby k myšlenkám a názorům. Z toho vychází kognitivní stereotyp – je způsob, jak myšlenky jedince zpracovávají realitu, umožňuje rychlou orientaci v situaci a může docházet až k zautomatizovaným reakcím, ale současně může být i základem pro vznik předsudků vůči sociální realitě.
- Emocionální rozměr – má vazbu k emocím či emocionální reakci
- Konativní rozměr - má vazby k chování či jednání

Mezi základní vlastnosti postojů řadíme:

- Trvalost a odolnost – odolnost vůči změnám, které mají souvislost s jejich intenzitou.
- Intenzita – můžeme definovat jako sílu, a to od pozitivní, přes neutrální až po naprosto negativní
- Modalita – hodnocení, které může být jak pozitivní, tak neutrální až po negativní⁶⁷

⁶⁷ FARKOVÁ, Marie. Vybrané kapitoly z psychologie. Vydání II. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

3.7 Motivace ve vzdělávání dospělých

Jen málokdy se stává, že je chování člověka ovlivněno pouze jedním motivem. Z celé řady na sebe navazujících motivů převažuje vždy jeden, který je dominantní. Toto pravidlo platí i pro ty motivy, pro které dospělý jedinec vstupuje do vzdělávací instituce, jak uvádí M. Hladílek.⁶⁸

Mezi hlavní motivy, které vedou člověka ke vzdělávání, patří:

- **Plnohodnotně strávený volný čas** – prvotním impulzem může být, že člověk má pocit osamění nepotřebnosti a má potřebu zbavit se nedostatků ve vzdělávání, nebo hledá východisko, jak uniknout z běžného stereotypu života.
- **Potřeba získat vědomosti** – člověk touží po osobním rozvoji a touží osvojit si nové dovednosti, které mu zlepší vyhlídky na pracovní postup a možnost většího sebeuplatnění.
- **Společenský prospěch** – být odpovědným občanem vůči společnosti a naplňovat tak její cíle za pomoci osvojených a získaných vědomostí, postojů a dovedností.
- **Potřeba získat nové přátele** – člověk bytostně touží navázat přátelství s lidmi podobného zaměření.
- **Potřeba splnit očekávání** – člověk prahne po tom, aby byl ve svém kolektivu více vážený než doposud. Je si vědom toho, že cesta k této potřebě může vést skrz vzdělání.
- **Potřeba radosti z poznávání** - člověk je od přírody tvor zvědavý, a má potřebu získávat nové informace z oblasti a oboru, který ho zajímá. Tyto poznatky mu přinášejí uspokojení a příjemný pocit.
- **Ocitnutí se v nové nebo problémové situaci** – i tato situace může jedince donutit zúčastnit se vzdělávání.
- **Vzdělání jako hodnota investice do budoucna** – Vzdělávání je zde vnímáno jako proces, ve kterém studující získává a rozvíjí svůj kapitál. Jako investice se těžko prokazuje. K jeho zúročení dochází jednak ve společnosti nebo pracovním trhu a přináší tak zisky. Výsledkem ve vzdělávání může být vyšší finanční ohodnocení, možnost vybudování nových sociálních kontaktů, prestižního postavení ve firmě, nebo vyšší společenský status.⁶⁹

Motivy, které primární souvislost s pracovním zařazením, pracovním postavením a s pracovními perspektivami, kdy studující primárně očekávají:

⁶⁸ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

⁶⁹ RABUŠICOVÁ, M. -- RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život? O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

- **Větší možnost pracovního uplatnění** – stát reguluje pracovní trh pomocí veřejného vzdělávání formou rovné šance: podpora žen, tělesně postižených, migrantů a etnických menšin.
- **Potřeba získat zaměstnání** – je jedním z důležitých impulzů pro uchazeče a důvod proč se dále vzdělávat. V situacích kdy člověk nemůže najít uplatnění ve svém oboru, protože pracovní místo zaniklo, změnilo se nároky a odborná způsobilost na toto místo je vyšší, nebo poptávka po daném oboru je nízká a konkurence vysoká. Pokud trh práce nabízí místo v podobném oboru, je potřeba se přeorientovat.
- **Udržení si stávajícího pracovního místa** – potřeba trhu práce jít s dobou a zůstat konkurenceschopný v daném oboru nebo oblasti. Požadavek a potřeba však může přijít i od zaměstnavatele, aby se jedinec průběžně vzdělával, pokud chce zastávat svou pozici. Jde o rozvoj a udržení si stávající pracovní pozice a možnost kariérního růstu.
- **Změny v obsahu práce** – zaměstnanec má možnost se specializovat a doplňovat si potřebnou kvalifikaci v daném oboru, který vykonává.
- **Uznání kvalifikace ve vztahu k zastávané pracovní pozici** – týká se především požadavku na splnění kvalifikace, certifikace a rekvalifikace zaměstnanců. Lidé mají obecnou potřebu zvyšování kvalifikace, a to z důvodu, že jednak mají nízkou úroveň předchozího vzdělání a hledají tak druhou šanci, jak si doplnit a získat potřebné vzdělání v oboru ve kterém chtějí působit. Druhou skupinu tvoří lidé, kteří jsou spokojeni se svou kvalifikací a úrovní dosaženého vzdělání, ale mají potřebu se neustále rozvíjet a aktualizovat své znalosti a dovednosti.⁷⁰

⁷⁰ HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

4 BARIÉRY

4.1 Zátěžové situace v učení dospělých

Nepříznivé situace více či méně ovlivňují člověka po celý jeho život, záleží na jedinci samotném, jak se nechá danou situací ovlivnit, jak konkrétně přistoupí k řešení daného problému (situace) a jaké jednotlivé kroky podnikne, aby eliminoval dopad zátěžové situace v budoucnu.

M. Nakonečný uvádí, že člověk na určité situace reaguje zvláštním způsobem, který vyžaduje vysvětlení. Tyto situace jsou obecně označovány za mimořádné nebo mimořádně náročné. Konkrétně se jedná o situace konfliktu, frustrace a stresu. Specifické reakce člověka na tyto situace se však v úzkém souladu s obecným principem motivace, neboť lidské chování směřuje k získání a obnovení psychické rovnováhy.

Přirozená tendence jedince je tedy usilovat o dosahování příjemného a vyhýbání se nepříjemnému.⁷¹

4.2 Frustrace

Dospělý jako účastník vzdělávacího procesu se může ocitnout v situaci, kdy nevládne na něj kladené požadavky neboli zátěž. Zdrojů zátěže může být celá řada od nových úkolů až po prožívání neúspěchu. Hlavní vliv na zátěžové situace mají **frustrace**, které vznikají všude tam, kde se objevuje nějaká bariéra neboli omezení. Toto omezení brání člověku k dosažení stanoveného cíle. Pokud účastníka vzdělávání ovlivňují pocity nelibosti, strádání, úzkosti a nejistoty v uspokojování potřeb, hovoříme zde o frustraci. Jak uvádí M. Hladílek, frustrující vlivy a podmínky mají na sebe vliv a vzájemně se prolínají. I situace v rodině může mít značný vliv na časový stres a únavu člověka.⁷²

Pojem frustrace dle M. Nakonečného označuje tři různé, ale navzájem se ovlivňující jevy:

- 1) **vnější situace**, brání dosažení cíle či uspokojení potřeby z nějakého důvodu.

⁷¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁷² HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

- 2) **vnitřní psychický stav**, který vyvolává a vede k vnitřnímu napětí člověk neboli tenzi, která ho motivuje a umožňuje mu tak překonat toto napětí.
- 3) **zvláštní způsob chování**, který je kombinací vnitřního stavu jedince a vnější situací, která je zároveň tímto stavem vyvolána.

Situace frustrace způsobuje u člověka stav psychického nekomfortu a jeho reakce na tuto situaci je pokusit se nalézt a obnovit ztracenou psychickou rovnováhu.⁷³

Frustraci dělíme dle zdroje:

Vnitřní frustrace – jejím zdrojem mohou být zábrany, které člověku brání se chovat přirozeným způsobem. Např.: Sexuální chování, které je považováno za hříšné, kdy překážkou mohou být zábrany člověka, které mu brání toto chování realizovat, neboť by bylo spojené s nevěrou i společenským opovržením. Zdrojem této vnitřní frustrace tak může být úzkost.

Vnější frustrace – její vznik mohou vyvolat jednak určité fyzické překážky, ať už to jsou např.: ztracené klíče od vozidla, nebo určité způsoby chování a postoje společnosti např.: výroky typu: „já vám to říkal, to máte vědět“.⁷⁴

Člověk může být demotivován a ovlivňován jednak svým okolím: zákazy, výroky druhých, ale také se může stát zdrojem frustrace tím, že si pro sebe klade příliš vysoké cíle, na které svými schopnostmi nestačí. Frustrace také může významně ovlivnit nedostatek, ať už se jedná o nedostatek času, peněz nebo úsilí, které člověk musí vynaložit na vzdělávání. Prvotní důsledky frustrace jsou negativní. V jedinci mohou vyvolat pocit zklamání, neuspokojení, selhání nebo narůstající napětí. V neposlední řadě tento stav může vést až k poruchám chování. Na druhou stranu, může mít tento tlak na člověka i pozitivní vliv a to když, vyvine úsilí, které na cestě za daným cílem, může zvyšovat jeho atraktivitu a tím posílit snahu jedince o jeho dosažení. Frustrace také může aktivovat vynalézavost člověka, který je nucen hledat nová řešení, které by jinak nehledal, pokud by se neobjevila překážka.

Frustrační tolerance – tento pojem může být definován jako měřítko odolnosti jedince. Tedy do jaké míry je člověk schopen zvládat frustrující situaci, aniž by ho negativně ovlivnila. Individuální frustrace jsou zpravidla hůře snášeny než kolektivní.

⁷³ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁷⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

Tuto míru tolerance do značné míry ovlivňují dědičné dispozice. Děti mají většinou nižší míru tolerance než dospělí.⁷⁵

Typy reakce člověka na frustraci:

Energetizace – člověk aktivuje a maximalizuje své úsilí na překonání překážky

Únik – člověk rezignuje na dosažení svého záměru

Agrese – člověk eliminuje potlačenou energii násilím

Sublimace – pokud se překážka jeví jako nepřekonatelná, člověk si volí náhradní cíl. Příkladem může být vysněná dovolená u moře, na kterou jedinec nedisponuje dostatkem finančních prostředků, volí tedy alternativu pro něj finančně přijatelnou např.: v podobě dovolené u vody.

Racionalizace – člověk si sám v sobě vytvoří přesvědčení, že dosažení jím stanoveného cíle, již pro něj nemá význam.

Regrese – člověk volí pro uspokojení svých potřeb nižší vývojové způsoby, tak aby cíle dosáhl.⁷⁶

4.3 Konflikt

Konflikt – je zvláštním případem frustrace a může se projevat ve dvou dimenzích. Jednak jako **stav prožívání několika neslučitelných jevů současně**, kdy se člověk musí rozhodovat mezi dvěma nebo více vlivy. Ve druhé dimenzi **konflikt** figuruje **jako střed zájmů nebo cílů** především v mezilidských vztazích.

M. Nakonečný popisuje konflikt jako oddálení žádoucí nebo nutné reakce. Člověk se tak nachází v situaci, kdy se musí rozhodovat obvykle pro jedno nebo více řešení. Poté přicházejí pochybnosti, zda toto rozhodnutí bylo správné. Konflikt staví člověka do nepříjemné a náročné situace.⁷⁷

⁷⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁷⁶ Osobnost člověka. Psychologie v ekonomické praxi [online]. 2011 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/osobnost-cloveka/>

⁷⁷ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

V praxi rozlišujeme 3 základní typy konfliktů:

- **Konflikt apetence-apetence** – člověk se musí rozhodnout mezi dvěma podněty, které se jeví na první pohled stejně zajímavé. Řešením je volba jednoho z podnětů, který se pro něj stal více atraktivní. Příkladem může být výběr jazykového kurzu, kdy účastník volí mezi němčinou a angličtinou, nakonec si vybere angličtinu, pro kterou nalezne lepší uplatnění v práci i ve svém volném čase. Řešení tohoto konfliktu bývá poměrně snadné.⁷⁸
- **Konflikt averze-averze** je nejtěžším typem konfliktu. Člověk se musí nutně rozhodnout mezi dvěma možnostmi, které jsou velmi nepříjemné. Např.: zda zaplatí pokutu, nebo půjde do vězení. Jedinec v této situaci váhá. Tento typ konfliktu u něj vyvolává nepříjemné pocity, napětí a je tak tendence odkládat řešení daného konfliktu na co možná nejpozdější dobu.
- **Konflikt apetence-averze** je zvláštním typem konfliktu, kdy objekt je současně atraktivní i odpudivý. V člověku v tomto případě převládají ambivalentní pocity. Např.: partner, který je fyzicky atraktivní, ale nevhodný pro dlouhodobý vztah.

4.4 Stres

Stres je mimořádně silná a významná frustrace. Stres může být mimořádně silný podnět na situaci, které se nelze přizpůsobit nebo frustrace zvláště silné potřeby, jak uvádí M. Nakonečný. Z hlediska biochemie je stres charakteristická fyziologická a obraná odpověď organismu na zátěž, která může být různého druhu.⁷⁹

Stresující podněty se označují jako stresory a můžou být dvojího druhu psychické a fyzické:

- 1) **Psychický stresor** – příkladem může ocitnutí se v situaci, která vyvolává nadměrný strach.
- 2) **Fyzický stresor** - příkladem může být nadměrná hlučnost nebo nadměrná teplota.

Stresové symptomy jsou negativní důsledky stresových situací, které mohou mít neblahý vliv na zdraví člověka. Choroby ze stresu mají většinou psychosomatický původ. Škodlivým důsledkem v oblasti psychiky jsou především deprese, úzkosti a

⁷⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁷⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

poruchy sebeúcty. Mezi tělesné symptomy se vyznačuje např.: vysoký krevní tlak, bolest hlavy, žaludeční potíže, nadměrné vypadávání vlasů.

Stresové stavy – většinou bývají spojeny s chronickou úzkostí, s potlačovaným vztekem, s erotickými problémy, problémy v zaměstnání...atd. V dospělosti může mnoho stresorů se soukromým a intimním životem člověka a v neposlední řadě i s prací. Velmi stresující může být také ztráta zaměstnání a s tím spojená nezaměstnanost. Zatímco v dětství bývá největším stresorem škola. Pokud se na stres nahlédne jako na mimořádně silný podnět, můžou se do něho zahrnout i radostné události.⁸⁰

Významnou roli ve zvládnání různých druhů stresových situací hraje optimismus člověka, který může působit jako strategie na to, jak tento stres zvládnout. Jedinec, který vyznává tento postoj, je stresem méně zranitelný.⁸¹

4.5 Bariéry ve vzdělávání dospělých

Bariéry ve vzdělávání dospělých se můžou dále dělit na situační, institucionální a osobnostní.

1. Situační bariéra - vychází z aktuální životní situace člověka:

- Nedostatek finančních prostředků na vzdělávání – překážka nastává v případě, že člověk nemá dostatek finančních prostředků na to, aby se dále vzdělával. Náklady na studium obsahují také všechny další náklady s ním související jako je např.: dojíždění, cena za učební pomůcky, administrativní poplatky...atd.
- Nedostatek času z důvodu pracovní či rodinné zaneprázdněnosti – čas, který člověk věnuje studiu včetně času, kdy se připravuje na zkoušku, negativně ovlivňuje čas, který mu zbývá na rodinu a práci.
- Špatné dopravní spojení – poloha, vzdálenost vzdělávací instituce a doprava může být další situační bariérou.

2. Institucionální bariéra – jedná se o bariéru ze strany instituce:

- Nevyhovující rozvrh – překážka z důvodu nevyhovujícího časového rámce instituce, ve kterém výuka probíhá.

⁸⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

⁸¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

- Nedostatek vhodných oborů – zájemce nesplňuje vstupní požadavky na obor, který by chtěl studovat nebo instituce tento obor nenabízí, nebo ho nenabízí ve formě kombinovaného studia.
- Nedostatek informací – je tu předpoklad, že uchazeč bude na trhu vzdělávání aktivní a nebude mít problém si potřebné informace dohledat, přitom realita je jiná.
- Nedostatečná transparentnost – situace na trhu je do značné míry nepřehledná a vzdělávání dospělých zde dosud nemá ucelený systém.⁸²

3. Osobnostní bariéra – jedná se o bariéru ze strany samotného jedince:

- Nedostatek motivace – člověk není dostatečně motivován, nebo mu motivace k učení chybí, nebo jí v průběhu studia ztrácí a vyznává názor, že další vzdělávání nemá smysl.
- Věk – je limitem převážně u seniorů a jeden z důvodů, proč se lidé v tomto pozdním věku dále neúčastní vzdělávání.
- Tradiční model vzdělávání – jedinec zastává názor, že vzdělávání je pouze přípravou na budoucí povolání, a že pouze mladí lidé by se měli vzdělávat.
- Demotivující předchozí zkušenosti ze školy – mnohé účastníky vzdělávání dospělých frustruje představa navštěvovat vzdělávací instituci a vzpomínky na poslední formální vzdělávání v nich vyvolává negativní pocity, které je demotivují.
- Vlastní přesvědčení o svých kvalitách nutných pro výkon dané profese – účastník je limitován vlastním sebehodnocením, anebo se domnívá, že jeho dosavadní znalosti, zkušenosti a dovednosti jsou dostatečné pro výkon dané pozice. Zaměstnavatel další vzdělávání zpravidla nepodporuje, není tedy snaha se nadále rozvíjet.
- Strach z návratu k učení – člověk se obává, že by danou situaci nezvládl a má strach z vlastního selhání.⁸³

⁸² RABUŠICOVÁ, M. -- RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

⁸³ RABUŠICOVÁ, M. -- RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 EMPIRICKÝ VÝZKUM

5.1 Úvod praktické části

Praktická část je zaměřena na výzkum a použití konkrétní metody pro účely výzkumu formou dotazníkového šetření v oblasti vzdělávání dospělých kombinovanou formou. Postupně klade hypotézy a výzkumné otázky a vymezuje cíle výzkumu a charakter dané skupiny. Hlavní součástí praktické části je analýza dat a prezentace výsledků výzkumného šetření za pomoci grafického znázornění.

5.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem empirického výzkumu je zjistit, co je stěžejním důvodem respondentů k dalšímu studiu. Co je pro ně největší motivací a naopak, co je pro ně největší bariérou, která je odrazuje od dalšího studia. Zda je současný stupeň dosaženého vzdělání dostačující pro výkon jejich zaměstnání, zda upevní jejich pozici a umožní jim případný kariérní růst a také zda dojde ke zlepšení jejich ekonomické situace a společenského statusu. Do jaké míry je ovlivňuje zkušenost z posledního formálního studia. Zda motivace není pouze vnitřní, ale vychází i z jejich nejbližšího okolí. Také zda jsou dostatečně spokojeni s výukou a formou studia a jakou tendenci má jejich motivace v průběhu studia. A v neposlední řadě i to, zda vložené finanční prostředky do studia vnímají do budoucna jako výhodnou investici. Na základě uvedených skutečností byly stanoveny hlavní cíle výzkumu:

1. Zjistit jaký je stěžejní důvod respondentů pro další formální vzdělávání.
2. Zjistit jaké faktory jsou pro respondenty v rámci studia nejvíce motivující a také to co vnímají jako největší překážky.
3. Zjistit jaké jsou jejich pocity z kombinovaného studia.
4. Zjistit, zda jsou znalosti respondentů dostačující pro výkon jejich současného povolání, nebo povolání o které se ucházejí.

5.3 Hypotézy

Na základě prostudování problematiky vzdělávání dospělých na vysoké škole byly stanoveny následující hypotézy.

Hypotéza 1: Hlavní důvod respondentů ke studiu je možnost lepšího uplatnění na trhu práce.

Hypotéza 2: Respondenty nejvíce motivuje ke studiu upevnění postavení v jejich současném zaměstnání, vyšší kariérní růst a s tím spojené finanční ohodnocení.

Hypotéza 3: Největší překážkou, která brání respondentům se dále vzdělávat je nedostatek času.

Hypotéza 4: Motivace respondentů má v průběhu studia klesající tendenci.

Hypotéza 5: Většina respondentů si platí studium sama případně jim s financováním pomáhá jejich nejbližší okolí.

K potvrzení nebo vyvrácení hypotéz byla zvolena metoda dotazníkového šetření.

5.4 Použité metody a průběh empirického výzkumu

Na základě stanovených cílů a hypotéz byl vybrán vzorek respondentů, který nejlépe odpovídal požadavkům výzkumu. Bylo osloveno 131 respondentů, kteří navštěvují studium na Univerzitě Jana Amose Komenského v kombinované formě studia magisterského oboru „Andragogika“. Cílová skupina obsahovala zaměstnance, podnikatele, OSVČ, ženy na mateřské dovolené, nezaměstnané, studenty i důchodce. Tedy respondenty, kteří se zapojili do formálního studia po určité době, a nejedná se tedy o jejich počáteční vzdělávání. Z výzkumu byly vyloučeny jedinci s denní formou studia a statusem studenta, aby nedocházelo ke zkreslení výstupních informací, které byly získávány. Byla zvolena metoda anonymního dotazníkového šetření, tedy kvantitativní metoda, která umožňuje vyčíslit daný jev v přesných číslech případně procentuálním měřítku. Dotazník, který je součástí přílohy diplomové práce, byl respondentům k dispozici k vyplnění na internetu po dobu celkem 15 dnů (27. 12. 2018 – 10. 01. 2019). Internetový odkaz na dotazník byl rozeslán formou hromadného e-mailu na studenty kombinovaného studia magisterského oboru Andragogika. Úplné znění dotazníku je součástí diplomové práce a je k dispozici v příloze A. Dotazník byl přístupný na webové adrese www.vyplnto.cz. Celkem dotazník řádně vyplnilo 105 respondentů ze 119 oslovených. Můžeme tedy tvrdit, že návratnost dotazníku byla poměrně vysoká. Úvodem dotazníku je oslovení respondentů, které je seznamuje s cíli výzkumu. Následuje 20 otázek, které jsou rozděleny na základě několika témat, z nichž některé jsou uzavřené, polouzavřené a škálové. Otázky 1-7 jsou dotazy na profil respondenta týkající se pohlaví, věkového rozhraní, místa bydliště, rodinného stavu, dosaženého vzdělání a ekonomického statusu. Tyto otázky jsou uzavřené fungující na principu výběru předem definovaných odpovědí, které umožňují respondentovi snadno

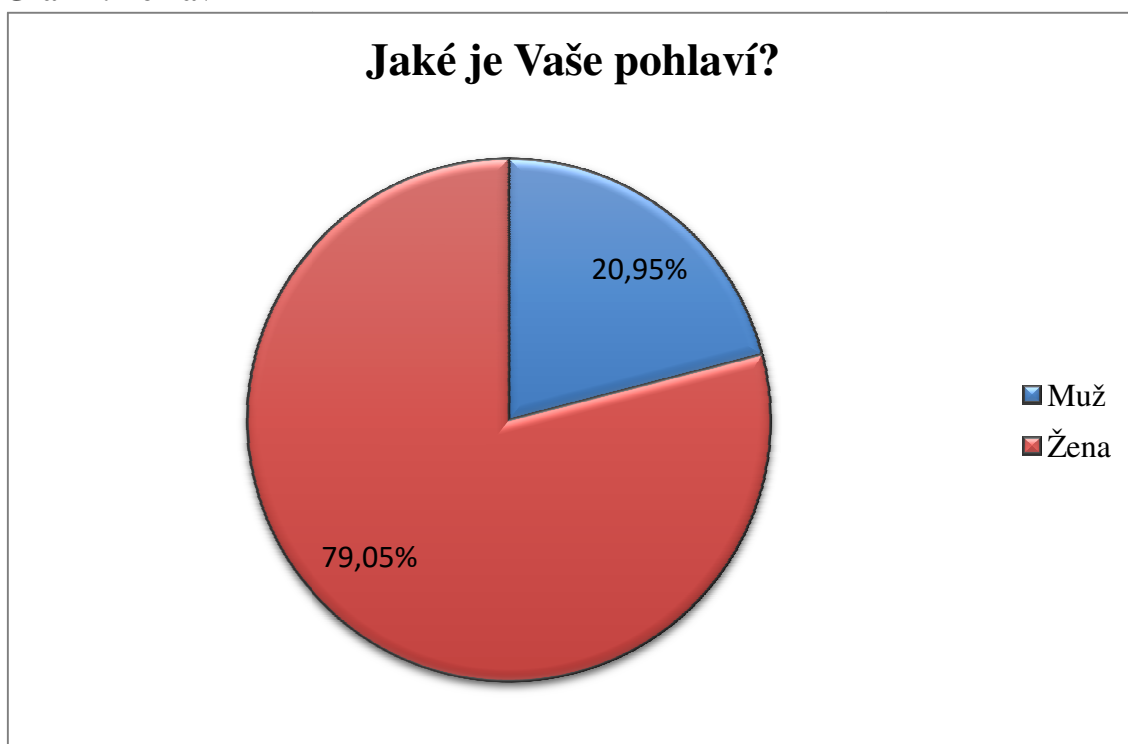
a rychle odpovědět. A zároveň také umožňují autorovi dotazníku snadnější statistické vyhodnocení. Otázky 8-10 jsou škálové a zaměřují se na názor respondentů na jejich znalosti a významu vzdělávání. Otázky 11-13 se týkají důvodu a způsobu motivace respondentů ke studiu. Otázky 11 a 12 jsou polouzavřené, kdy respondent vybírá minimálně jednu a maximálně tři z nabízených odpovědí a dále je nabídnuta kategorie „jiné“ v případě, že se respondent neztotožňuje ani s jednou z nabízených odpovědí a chce vyjádřit svůj vlastní názor. Otázky 14 - 17 se týkají překážek, které musí respondent při studiu překonávat, pocity, očekávání a spokojenost s kombinovanou formou studia a v neposlední řadě i sledujeme i tendenci motivace v průběhu studia. Jedná se opět o polouzavřené otázky, kde respondent může uvést svůj vlastní názor v kategorii „jiné“ s výjimkou otázky č. 16, která je škálová. Otázky 18 a 19 se týkají financování studia. To, zda je respondent schopen si studium financovat sám či ho podporuje někdo z jeho blízkého okolí nebo zaměstnavatel. Dotazník uzavírá poslední 20. otázka, která je škálová a ptá na to, zda celoživotní vzdělávání je chápáno jako investice do budoucnosti.

5.5 Výsledky empirického výzkumu a jejich interpretace

Výsledky empirického výzkumu jsou vyhodnoceny a zpracovány do sloupcových a výsečových grafů v závislosti na typu otázky a tabulek s komentáři. Tabulka obsahuje údaje o přesném počtu respondentů, kteří zvolili danou odpověď a procentuální vyjádření se zaokrouhlením na dvě desetinná místa. Následuje slovní zhodnocení daného výsledku zkoumání. Poslední část uzavírá ověření hypotéz a vyhodnocení cílů výzkumu.

Otázka č.1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1: Pohlaví

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 2: Pohlaví

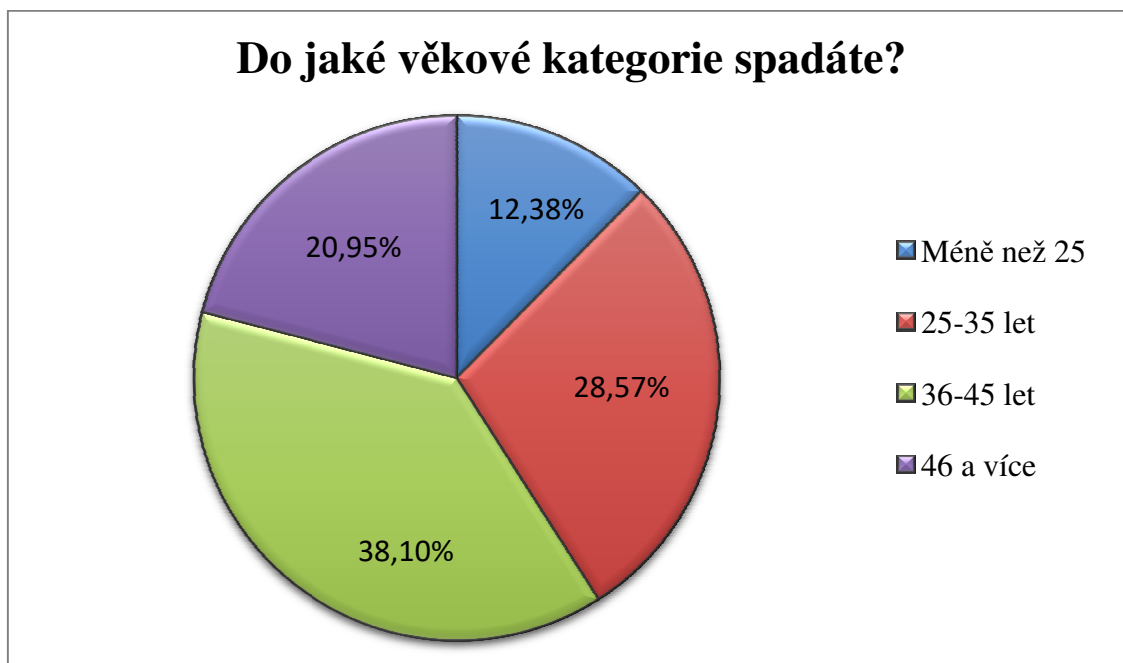
Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Žena	83	79,05
Muž	22	20,95

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Graf rozděluje respondenty podle pohlaví na muže a ženy. Uvedeného výzkumu se zúčastnilo celkem 105 respondentů z toho 83 žen a 22 mužů. Procentuální vyjádření: ženy 79,05 % a muži 20,95 %. Z dotazníkového šetření vyplývá, že ve studiu oboru Andragogika je zastoupeno více žen než mužů.

Otázka č.2: Do jaké věkové kategorie spadáte?

Graf 2: Věk

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 3: Věk

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
36-45 let	40	38,10
25-35 let	30	28,57
46 a více	22	20,95
Mladší než 25 let	13	12,38

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti výzkumu byli rozděleni do 4 věkových kategorií. Nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 36 až 45 let, a to procentuálně vyjádřeno 38,10 % z celkového počtu odpovědí. Druhou nejvíce početnou skupinou respondentů byla skupina ve věkovém rozmezí 25 až 35 let s procentuálním vyjádřením 28,57 %. Třetí skupinu tvořili respondenti ve věkovém rozmezí 46 a více s procentuálním zastoupením 20,95 %. Naopak nejméně respondentů bylo ve věkové kategorii mladší 25 let a to pouze 12,38 %, což může do značné míry být dáno také tím, že mladí lidé v této věkové kategorii dávají přednost denní formě studia.

Otázka č. 3: Jaké je místo Vašeho trvalého pobytu?

Graf 3: Místo trvalého pobytu

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 4: Místo trvalého pobytu

Odpověď	Počet respondent	Podíl (%)
Velké město (nad 100 tisíc obyvatel)	47	44,76
Středně velké město (5-20 tisíc obyvatel)	17	16,19
Malé město (1-5 tisíc obyvatel)	16	15,24
Větší město (nad 20 tisíc obyvatel)	14	13,33
Vesnice (do 1 tisíce obyvatel)	11	10,48

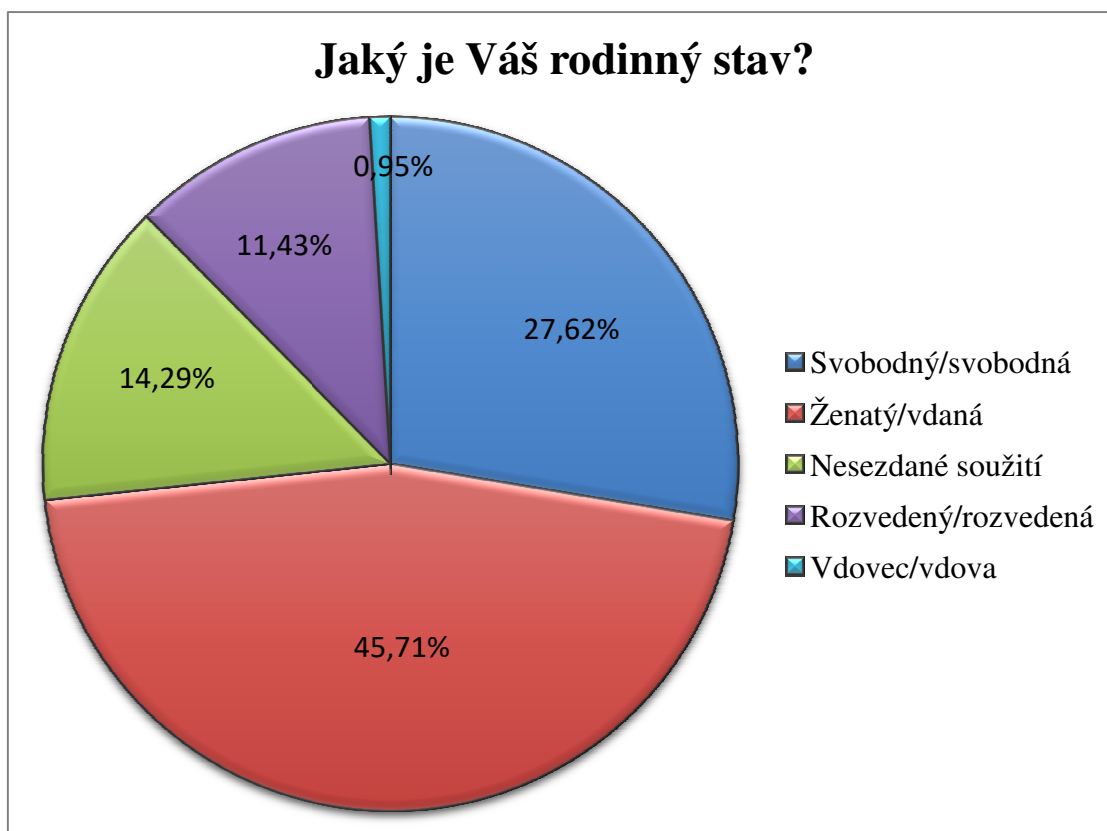
Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Největší zastoupení měli respondenti, kteří uvedli jako místo svého trvalého pobytu velké město nad 100 tisíc obyvatel procentuálně vyjádřeno celkem 44,76 %. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili respondenti, kteří uvedli jako místo svého trvalého pobytu středně velké město (5-20 tisíc obyvatel) procentuálně vyjádřeno 16,19 %. Následovali respondenti z malého města (1-5 tisíc obyvatel, procentuálně vyjádřeno 15,24 %. Větší město nad 20 tisíc obyvatel bylo zastoupeno v počtu 13,33 %. Nejméně početnou skupinou byli obyvatelé vesnice do tisíc obyvatel v zastoupení 10,48 %.

Z uvedeného grafu tedy patrné, že nejvíce respondentů je z velkého města nad 100 tisíc obyvatel a druhou nejpočetnější skupinou tvoří lidé, kteří žijí ve středně velkých městech 5-20 tisíc obyvatel. Nejmenší skupinou byly obyvatelé vesnic do tisíc obyvatel. Z toho je zřejmé, že obyvatelé žijící ve velkoměstě a středně velkých městech kladou větší důraz na vzdělávání než lidé, kteří žijí na vesnici.

Otázka č. 4: Jaký je Váš rodinný stav?

Graf 4: Rodinný stav

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 5: Rodinný stav

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Ženatý/vdaná	48	45,71
Svobodný/svobodná	29	27,62
Nesezdané soužití	15	14,29
Rozvedený/rozvedená	12	11,43
Vdovec/vdova	1	0,95

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Z uvedeného grafu vyplývá, že nejpočetnější skupinu respondentů tvoří ženatí muži a vdané ženy, tento údaj v kolonce dotazníku na otázku rodinného stavu uvedlo celkem 48 respondentů, procentuální zastoupení celkem 45,71 %. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou svobodní a to 27,62 %. Nesezdané soužití uvedlo celkem 14,29 % respondentů, následovala skupina rozvedených v celkovém zastoupení 11,43 %. Nejmenší skupinu zastoupena pouze jedním respondentem patří do kategorie vdovec/vdova, a to v celkovém procentuálním zastoupení 0,95 %.

Z podrobného rozboru tedy vyplývá, že nejpočetnější skupinu tvoří respondenti, kteří žijí v manželském svazku a jsou to většinou osoby ve věkovém rozpětí 36 až 45 let. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou svobodní mladí lidé ve věku 26 až 35 let. Skupinu rozvedených pak tvoří lidé věkových skupin 36-45 let a 45 a více.

Otázka č. 5: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené formální vzdělání?

Graf 5: Vzdělání

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 6: Vzdělání

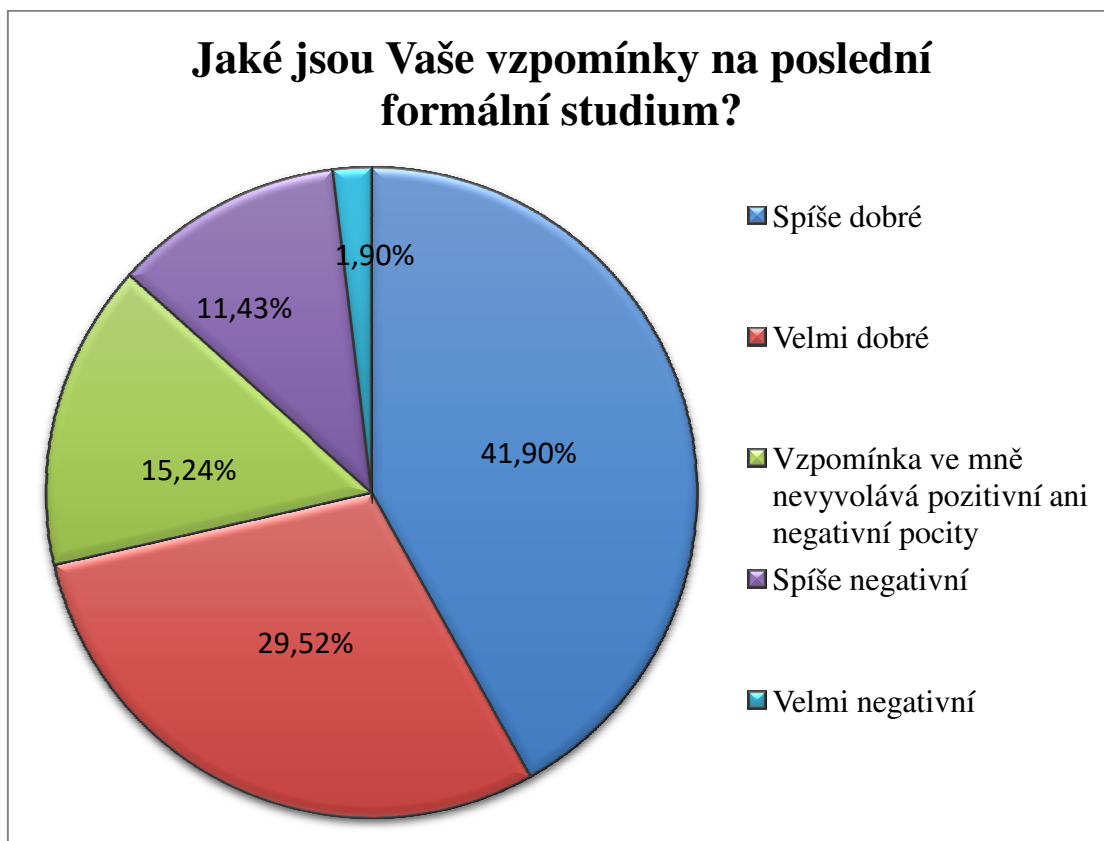
Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Bakalářské vzdělání	86	81,90
Vysokoškolské	19	18,10

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Dle očekávání mají největší zastoupení ve výzkumu respondenti s ukončeným bakalářským vzděláním celkem 81,90 %. Překvapivý je počet respondentů s ukončeným úplným vysokoškolským vzděláním se shodným zastoupením 18,10 %.

Otázka č. 6: Jaké jsou Vaše vzpomínky na poslední formální studium?

Graf 6: Poslední formální studium osobní zkušenost

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 7: Poslední formální studium osobní zkušenost

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Spíše dobré	44	41,90
Velmi dobré	31	29,52
Vzpomínka ve mně nevyvolává pozitivní ani negativní pocity.	16	15,24
Spíše negativní	12	11,43
Velmi negativní	2	1,9

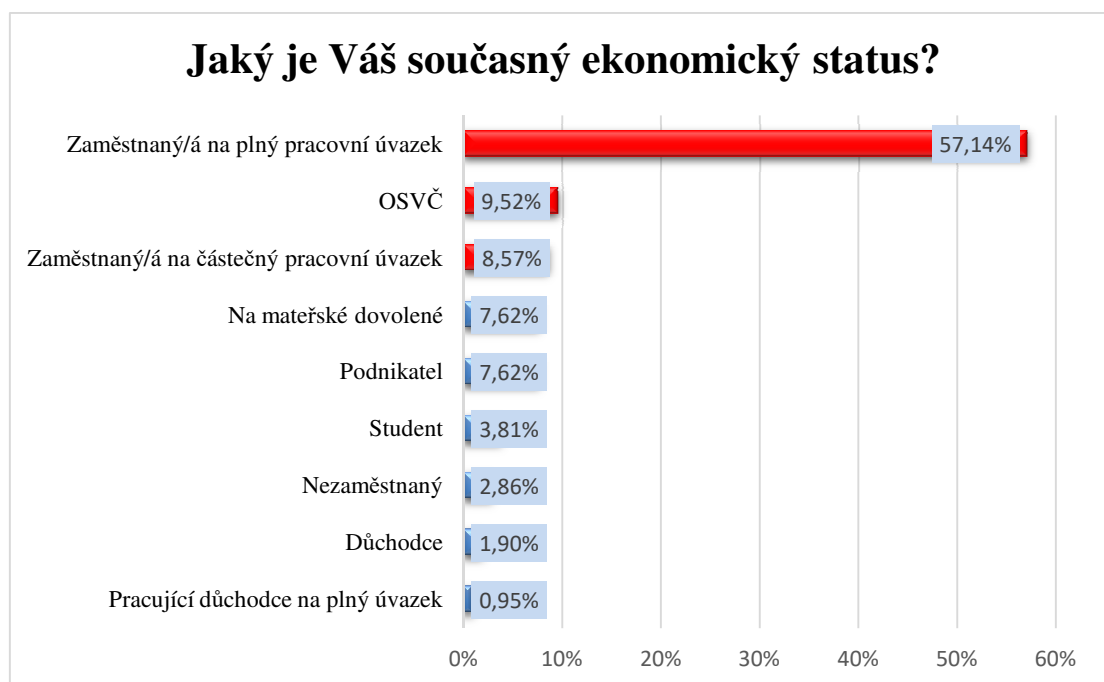
Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Na otázku, jak vzpomínají respondenti na své poslední formální studium, odpovědělo 41,90 % z celkového počtu respondentů, že jejich vzpomínky jsou spíše dobré. 29,52 % respondentů hodnotí svou zkušenost z posledního studia jako velmi dobrou. Neutrální postoj má z celkového počtu respondentů 15,24 % a vzpomínka na poslední formální vzdělání v nich nevyvolává pozitivní ani negativní pocity. 11,43 % dotázaných vnímá, svoji zkušenost spíše negativně a 1,9 % hodnotí pocity na své formální vzdělávání jako velmi negativní.

Z uvedeného grafu je patrné, že respondenti mají většinou pozitivní zkušenost ze svého posledního formálního studia.

Otázka č. 7: Jaký je Váš současný ekonomický status?

Graf 7: Ekonomický status

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 8: Ekonomický status

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Zaměstnaný/á na plný pracovní úvazek	60	57,14
OSVČ	10	9,52
Zaměstnaný/á na částečný pracovní úvazek	9	8,57
Na mateřské dovolené	8	7,62
Podnikatel	8	7,62
Student	4	3,81
Nezaměstnaný/á	3	2,86
Důchodce	2	1,90
Pracující důchodce na plný úvazek	1	0,95

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Na otázku týkající se ekonomického statusu nejvíce respondentů 57,14 % uvedlo, že je zaměstnáno na plný pracovní úvazek. Druhou nejpočetnější skupinou byly OSVČ s procentuálním zastoupením 9,52 %, následují zaměstnanci na částečný pracovní úvazek 8,57 %, další nejpočetnější skupinu tvořili respondenti na mateřské dovolené a podnikatelé se shodným procentuálním zastoupením tj. 7,62 %, další nezanedbatelnou skupinu tvoří studenti v zastoupení 3,81 %, nezaměstnaní 2,86 %, důchodci 1,90 % a poslední nejméně početnou skupinou jsou důchodci pracující na plný pracovní úvazek 0,95 % z celkového počtu 105 respondentů.

Na základě podrobného šetření bylo zjištěno, že nejpočetnější skupina je tvořena respondenty, kteří uvedli jako místo svého trvalého pobytu velké město a jsou zaměstnáni na plný pracovní úvazek.

Otázka č. 8: Zastáváte názor, že jsou Vaše současné znalosti dostačující pro pozici v zaměstnání, kterou vykonáváte, nebo o kterou se ucházíte?

Graf 8: Názor - znalosti pro výkon povolání

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 9: Náзор na znalosti pro výkon povolání

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Souhlasím	53	50,48
Spíše souhlasím	29	27,62
Nevím	11	10,48
Spíše nesouhlasím	8	7,62
Nesouhlasím	4	3,81

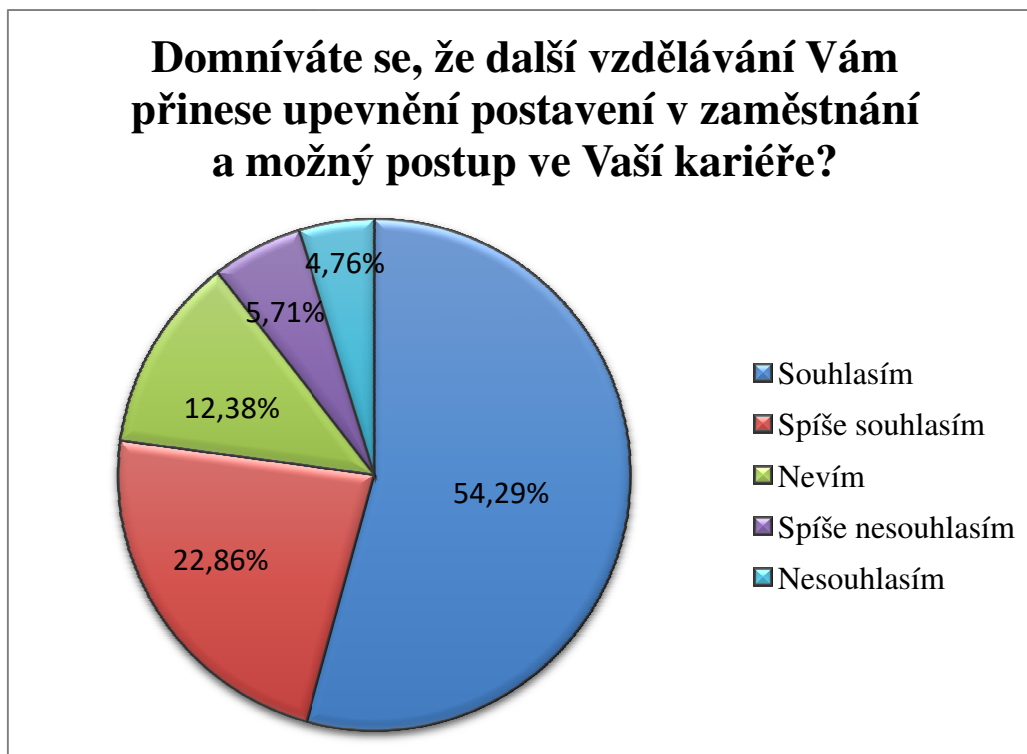
Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti byli dotazováni, zda si myslí, že jsou jejich znalosti dostatečné pro výkon dané pozice v zaměstnání, kterou vykonávají, nebo o kterou se ucházejí. Z celkového počtu 105 respondentů 50,48 % respondentů uvedlo, že souhlasí, spíše souhlasí 27,62 %, neví 10,48 %, spíše nesouhlasí 7,62 % a nesouhlasí 3,81 % respondentů z celkového počtu dotazovaných.

Z provedeného šetření tedy vyplývá, že většina respondentů zastává názor, že jejich znalosti jsou dostačující pro výkon dané pozice v zaměstnání.

Otázka č. 9: Domníváte se, že další vzdělávání Vám přinese upevnění postavení v zaměstnání a možný postup ve Vaší kariéře?

Graf 9: Názor – VŠ vzdělání zajistí lepší uplatnění

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 10: Názor – VŠ vzdělání lepší uplatnění

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Souhlasím	57	54,29
Spíše souhlasím	24	22,86
Nevím	13	12,38
Spíše nesouhlasím	6	5,71
Nesouhlasím	5	4,76

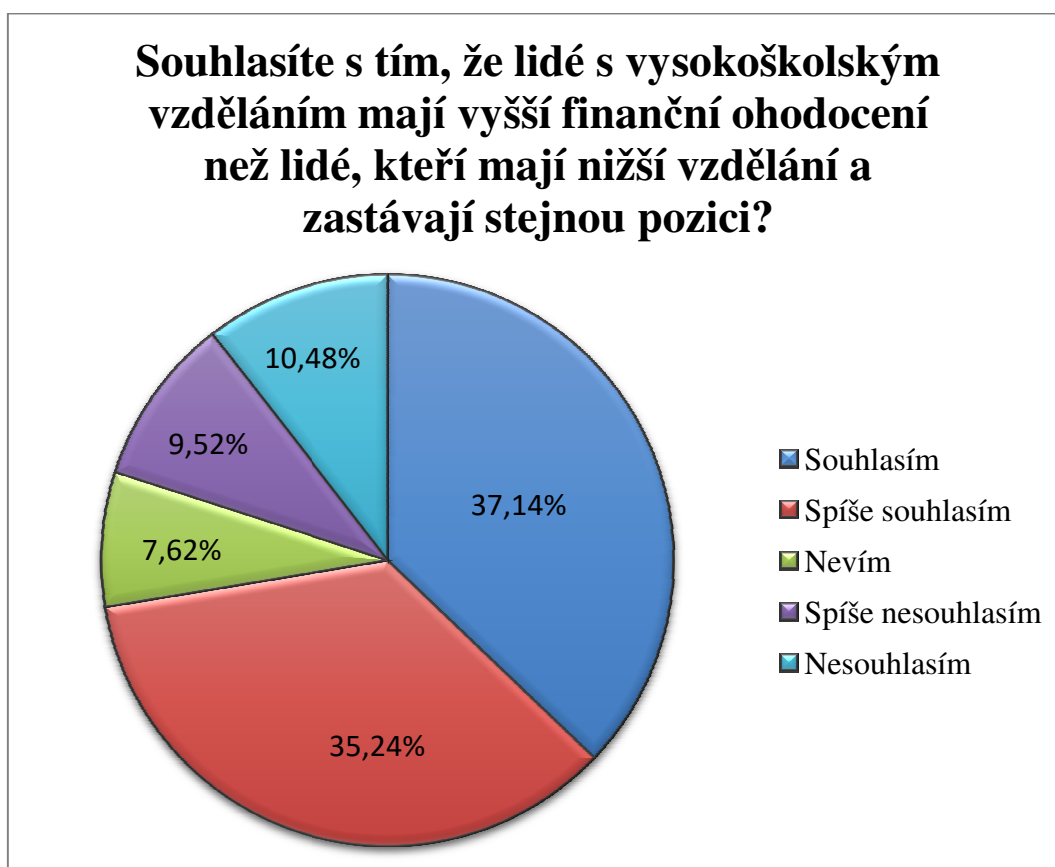
Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Ze 105 respondentů se 54,29% vyslovilo kladně a souhlasí s tím, že lidé s vysokoškolským vzděláním mají lepší uplatnění na trhu práce. S tímto názorem spíše souhlasí 22,86 %, spíše nesouhlasí 5,71 %, neví 12,38 %, a vůbec nesouhlasí 5 respondentů z celkového počtu 105, procentuálně vyjádřeno 4,76 %.

Výsledkem šetření je tedy skutečnost, že většina oslovených respondentů souhlasí s názorem, že vysokoškolsky vzdělaní lidé mají lepší uplatnění na pracovním trhu.

Otázka č. 10: Souhlasíte, s tím, že lidé s vysokoškolským vzděláním mají vyšší finanční ohodnocení než lidé, kteří mají nižší vzdělání a zastávají stejnou pozici?

Graf 10: Názor – VŠ vzdělání finanční ohodnocení

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 11: Názor – VŠ vzdělání finanční ohodnocení

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Souhlasím	39	37,14
Spíše souhlasím	37	35,24
Nevím	8	7,62
Spíše nesouhlasím	10	9,52
Nesouhlasím	11	10,48

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: S výrokem, zda respondenti souhlasí s tím, že lidé s vysokoškolským vzděláním mají vyšší finanční ohodnocení než lidé, kteří mají nižší vzdělání, a zastávají stejnou pozici, kladně odpovědělo 37,14 % z celkového počtu 105 respondentů. Spíše souhlasím, uvedlo 35,24 % respondentů, nesouhlasí, 10,48 %, spíše nesouhlasí 9,52 % a neví 7,62 % respondentů.

Podrobným šetřením bylo zjištěno, že více než polovina respondentů, kteří uvedli, že souhlasí nebo spíše souhlasí, zastávají názor, že vysokoškolsky vzdělaní lidé mají vyšší finanční ohodnocení než lidé, kteří zastávají stejnou pozici, ale jejichž dosažené vzdělání je nižší.

Otázka č. 11: Proč jste se rozhodl/a pro formální vzdělávání na VŠ? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod:

Graf 11: Důvod studia na VŠ

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 12: Důvod studia na VŠ

Odpověď	Počet odpovědí respondentů	Podíl (%)
Zvýšení kvalifikace a lepší uplatnění na trhu práce	58	24,07
Vyšší finanční ohodnocení	28	11,62
Zájem o daný obor	27	11,20
Získat titul	25	10,37
Pocit uspokojení z dalšího dosaženého vzdělání	24	9,96
Rozvoj kariéry	17	7,05
Lepší společenský status	16	6,64
Uvědomuji si, že je nezbytné se dále vzdělávat	14	5,81
Udržení psychické activity	7	2,90
Přeje si to můj zaměstnavatel	6	2,49
Studuji ještě na další vysoké škole	5	2,07
Nedostala jsem se na prezenční formu studia v daném oboru	4	1,66
Mám potřebu sociálního kontaktu	4	1,66
Jiné	6	2,49

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti si mohli vybrat minimálně 1 a maximálně 3 možné odpovědi z nabízených možností, proč se rozhodli studovat na vysoké škole případně uvést jiný důvod, který není uveden v nabídce a vyjádřit tak svůj vlastní názor. Tuto možnost využilo celkem 6 respondentů. Zde podrobně cituji jejich odpovědi:

R1: „Abych splnila zákonné požadavky na kvalifikaci učitele.“

R2: „Z důvodu mého působení v oblasti vzdělávání.“

R3: „Pracovat jako lékař bez VŠ nejde a pak už mně to vtáhlo, získal jsem nejvyšší pedagogickou i vědeckou hodnost + MBA a Dr.h.c, tak jsem snad svůj životní úkol splnil.“

R4: „Studuji současně i VOŠ.“

R5: „Na VŠ jsem sice již byla 2 roky, ale nedodělala jsem ji.“

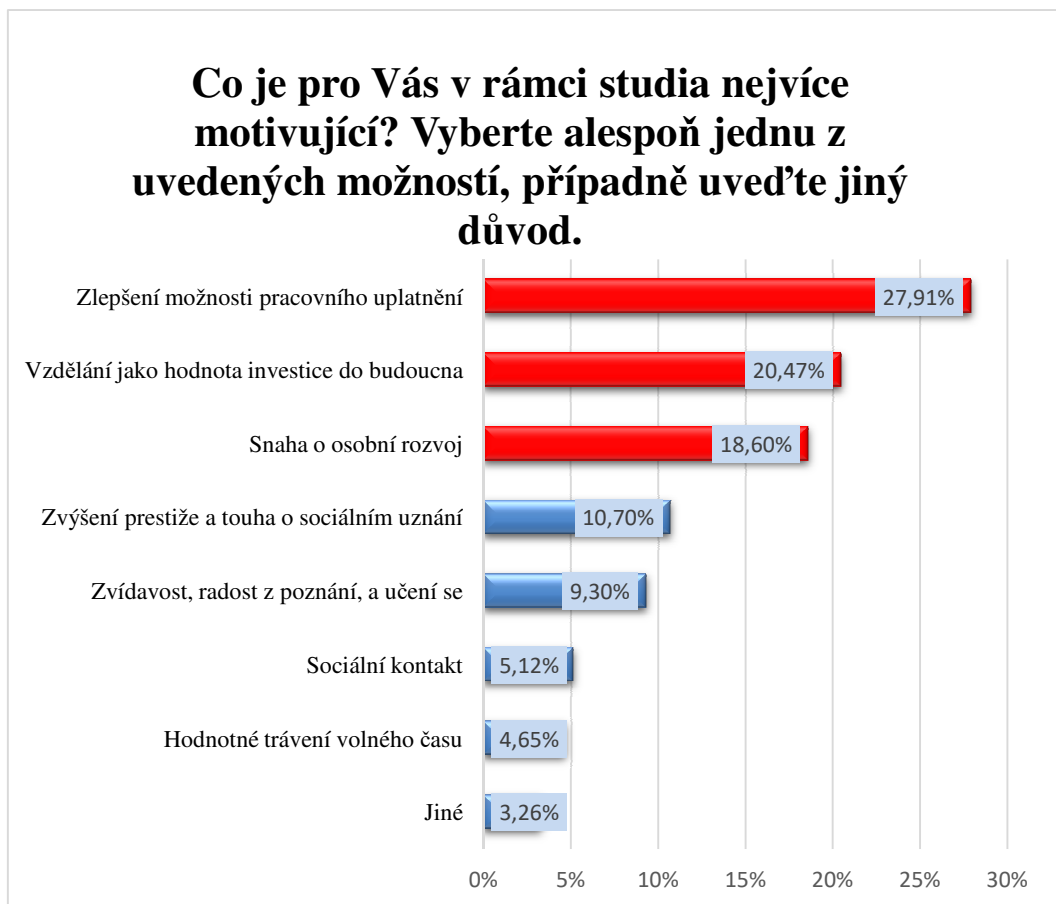
R6: „Myslím si, že vzdělání mi rozšíří obzory, a navíc pokud budu chtít ve státní správě i nadále působit, je pro mě vzdělání přímo nutností.“

Jako nejčastější důvod studia na vysoké škole uvádí respondenti zvýšení kvalifikace a lepší uplatnění na trhu práce celkem 24,07 % z celkového počtu 241 odpovědí. S tím souvisí i vyšší finanční ohodnocení, které uvedlo jako druhý nejčastější důvod 11,62 % respondentů. Zájem o daný obor uvedlo 11,20 % respondentů a podobně tomu bylo i u odpovědi získat titul, kterou uvedlo 10,37 % respondentů. Při studiu respondenti vnímají pozitivně pocit uspokojení z dalšího dosaženého vzdělání, tento důvod uvedlo 9,96 % osob, následuje rozvoj kariéry 7,05 %. Pro 6,64 % respondentů je důvodem i lepší společenský status a to, že je nezbytné se dále vzdělávat, si uvědomuje 5,81 %. Následuje udržení psychické aktivity 2,9 % a poté přání zaměstnavatele 2,49 %. Studium ještě na další vysoké škole uvádí 2,07 %. A 1,66 % respondentů uvádí že se nedostali na prezenční formu studia v daném oboru a rovněž stejný podíl respondentů uvádí jako důvod potřebu sociálního kontaktu. Poslední zmíněným důvodem je „jiné“, kde mohli respondenti uvést svůj vlastní názor tuto odpověď využilo 2,49 % respondentů.

Z podrobného šetření je patrné, že mezi 3 nejčastější důvody, proč se respondenti rozhodli pro formální studium na vysoké škole, patří bezesporu zvýšení kvalifikace a s tím úzce související lepší uplatnění na trhu práce, vyšší finanční ohodnocení a zájem o daný obor.

Otázka č. 12: Co je pro Vás v rámci studia nejvíce motivující? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

Graf 12: Motivace studia na VŠ

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 13: Motivace studia na VŠ

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Zlepšení možnosti pracovního uplatnění	60	27,91
Vzdělání jako hodnota investice do budoucna	44	20,47
Snaha o osobní rozvoj	40	18,60
Zvýšení prestiže a touha po sociálním uznání	23	10,70
Zvýdavost, radost z poznání a učení se	20	9,30
Sociální kontakt	11	5,12
Hodnotné trávení volného času	10	4,65
Jiné	7	3,26

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti mohli zaškrtnout minimálně 1 a maximálně 3 možnosti z nabízených odpovědí, co je v rámci studia nejvíce motivuje, případně uvést jiný důvod, který není uveden v nabídce a vyjádřit tak svůj vlastní názor. Tuto možnost využilo celkem 7 respondentů. Zde podrobně cituji jejich odpověď:

R1: „Možnost pokračovat v současném zaměstnání.“

R2: „Musí to být i trochu ješitnost, kdo říká, že ne tak nemá pravdu.“

R3: „Je to pro mě určitá výzva.“

R4: „Peníze.“

R5: „Trénink kritického myšlení, rozšíření obzorů.“

R6: „Lepší finanční zázemí – lepší budoucnost.“

R7: „Poznání nových lidí a trendů v oboru.“

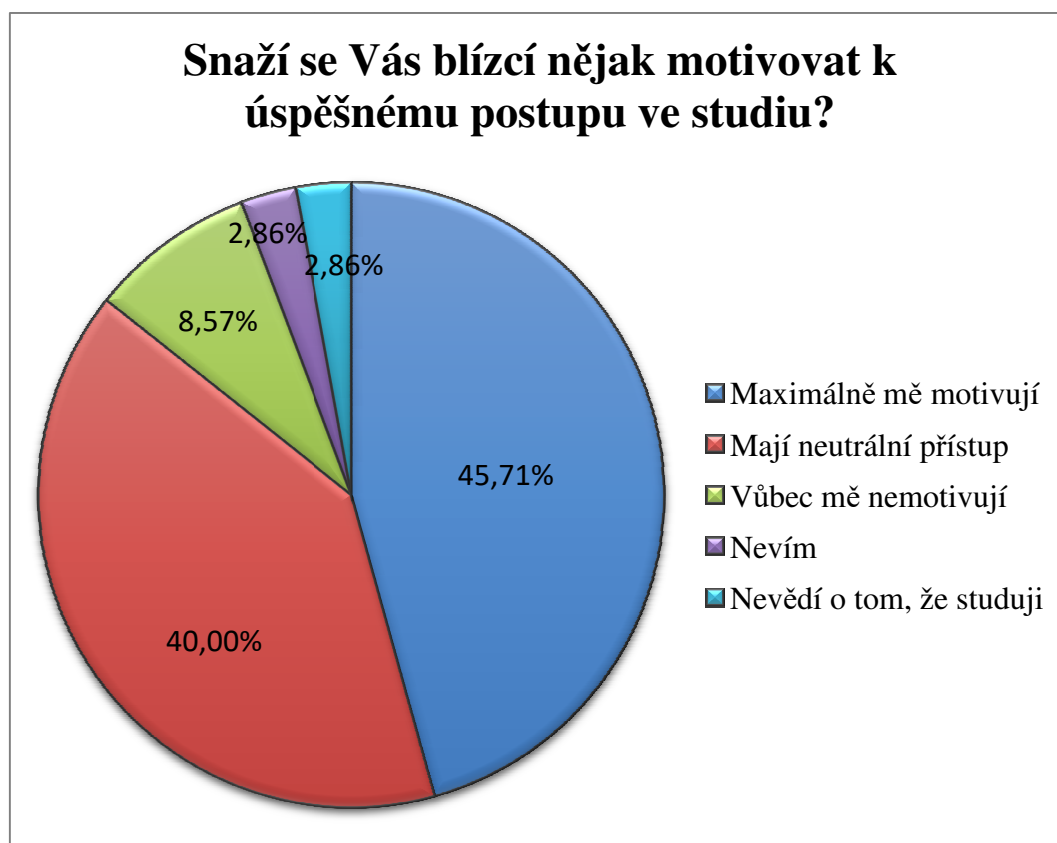
Graf zobrazuje, co je pro respondenty v rámci studia na vysoké škole nejvíce motivující. Největší motivací je pro ně zlepšení možnosti pracovního uplatnění, které uvedlo 27,91 % z celkového počtu 105 respondentů. Druhým nejčtenějším motivem je vzdělání jako

hodnota investice do budoucna pro 27,47 %. Třetím nejčtetnějším důvodem pak bylo snaha o osobní rozvoj v podílu 18,60 %. Další motivy, jako zvýšená prestiž a s tím spojená touha po sociálním uznání 10,70 %, následují motivy jako zvědavost, radost z poznání, a učení se 9,30 %, sociální kontakt 5,12 %, hodnotné trávení volného času 4,65 %, jiný důvod uvedlo 3,26 % respondentů.

Z podrobného šetření je patné, že pro respondenty je nejvíce motivující skutečnost, že studium jim umožňuje zlepšit jejich šanci a uplatnění na pracovním trhu, možnost se dále profesně a osobnostně rozvíjet, zúročit nabyté vědomosti v budoucnu a také že vzdělání vnímají jako hodnotu a investici do budoucna.

Otázka č. 13: Snaží se Vás blízcí nějak motivovat k úspěšnému postupu ve studiu?

Graf 13: Vliv blízkých na motivaci ke studiu

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 14: Vliv blízkých na motivaci ke studiu

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Maximálně mě motivují	48	45,71
Mají neutrální přístup	42	40,00
Vůbec mě nemotivují	9	8,57
Nevím	3	2,86
Nevědí o tom, že studuji	3	2,86

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Graf znázorňuje vliv blízkých na motivaci respondentů ke studiu. Maximální motivaci od svých blízkých uvedlo 45,71% z celkového počtu 105 respondentů. 40 % si myslí, že jejich blízcí mají neutrální přístup k jejich studiu. Vůbec je nemotivují 8,57 %. Nejmenší skupinu tvoří respondenti, kteří neví, zda je jejich nejbližší okolí motivuje ve studiu, a to v podílu 2,86 % a stejný počet respondentů uvádí, že jejich blízcí nevědí o tom, že studují.

Výsledkem podrobného šetření je skutečnost, že nejvíce respondentů pozitivně vnímá motivaci blízkých během studiu.

Otázka č. 14: Studium na vysoké škole s sebou pravděpodobně přináší i určité překážky. Vyberte alespoň jednu z uvedených možností případně uveďte jiný důvod.

Graf 14: Bariéry studia na VŠ

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 15: Bariéry studia na VŠ

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Studium je pro mě obtížné z důvodu vytíženosti v zaměstnání	44	18,64
Vzdálenost vzdělávací instituce, dojíždění	30	12,71
Studium negativně ovlivňuje mojí finanční situaci	29	12,29
Nemám dostatek času z důvodu péče o rodinu	28	11,86
Únava, vyčerpanost	26	11,02
Nemám dostatek volného času na osobní activity	25	10,59
Lenost	16	6,78
Nemám dostatek času na učení z důvodu péče o domácnost	13	5,93
Ve studiu mě limituje obava z nezvládnutí studia	8	3,39
Studium je pro mě obtížné z nedostatku motivace	4	1,69
Ve studiu mě limitují zdravotní důvody	3	1,27
Studium mi komplikuje špatná dostupnost studijních materiálů a informací	2	0,85
Jiný důvod (prosím uveďte)	7	2,97

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti mohli zaškrtnout minimálně 1 a maximálně 3 důvody z nabízených možností, které jim brání v dalším studiu, případně uvést jiný důvod, který není uveden v nabídce a vyjádřit tak svůj vlastní názor. Tuto možnost využilo 7 respondentů. Zde podrobně cituji jejich odpověď:

R1: „Má psychická vyčerpanost mě ovlivňuje posledních 5 let studia natolik, že se obávám o zachování vztahu s partnerem. Často pláči, jsem vyčerpaná a podrážděná.“

R2: „Nevím o žádných překážkách.“

R3: „Jsem ve věku, kdy cítím, že je to náročné.“

R4: „Nemůžu si během studia pořídít další dítě, odkládání mateřství.“

R5: „Nemám žádné překážky.“

R6: „Odkládání založení rodiny na později.“

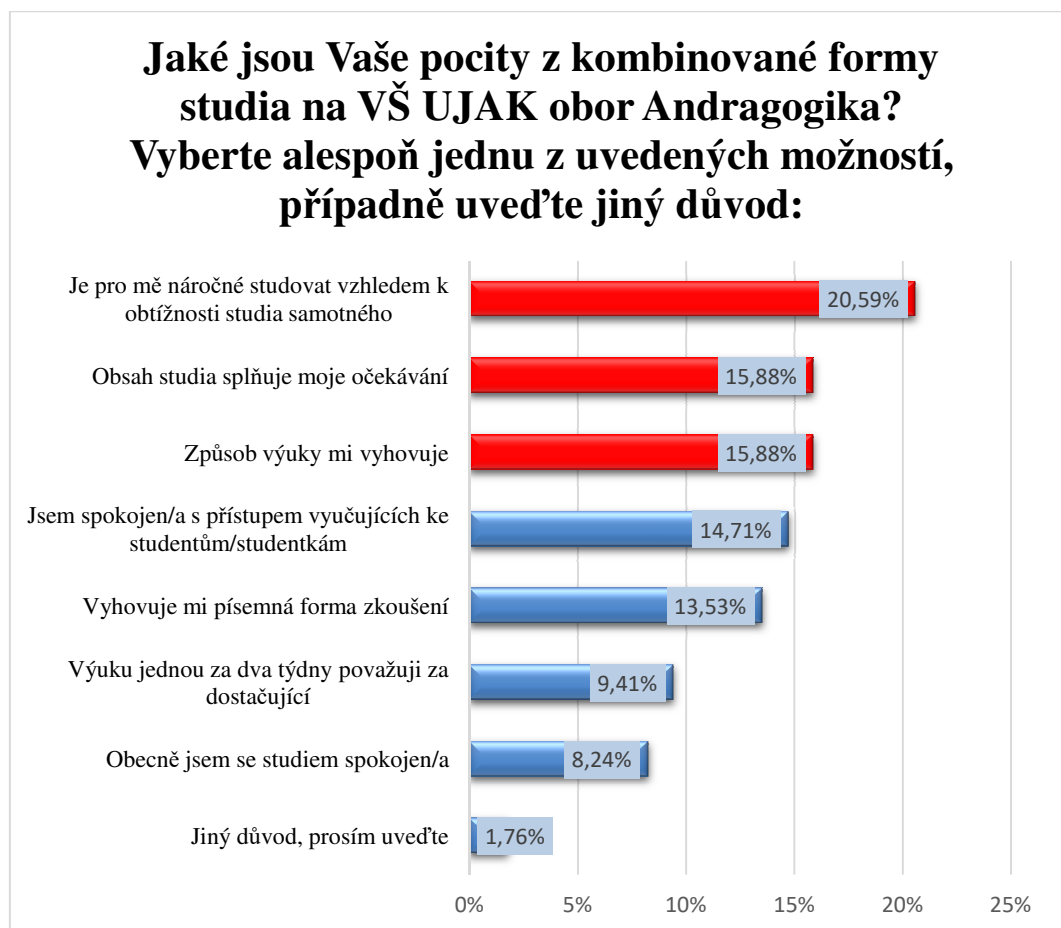
R7: „Finanční i časová náročnost. Zaměstnavatel nebere příliš ohled na moje studium – převážně jeho časovou náročnost.“

Graf zobrazuje, co je pro respondenty největší bariérou, která jim brání ve studiu na vysoké škole. Jako zásadní důvod respondenti uvedli, že studium je pro ně obtížné z důvodu vytíženosti v zaměstnání 18,64 %. Druhým nejčastějším důvodem byla vzdálenost vzdělávací instituce a s tím spojené dojíždění uvedlo 12,71 % respondentů. Třetím nejčastějším důvodem bylo, že studium negativně ovlivňuje finanční situaci respondentů což přiznalo 12,29 %. Dalším důvodem, kteří respondenti uváděli byl nedostatek času na studium z důvodu péče o rodinu 11,86 %. Dále dle četnosti jsou důvody jako únava, vyčerpanost, což uvedlo 11,02 % respondentů. Následuje nedostatek volného času na osobní aktivity 10,59 %, lenost uvedlo 6,87 % také nedostatek času z důvodu péče o domácnost, uvedlo 5,93 %. Respondenty dále limituje obava z nezvládnutí studia 3,39 % a studium je pro ně také obtížné z nedostatku motivace, kterou pociťuje 1,69 % respondentů. Další překážkou, kterou respondenti vnímají jsou zdravotní důvody 1,27 %, a v neposlední řadě jim studium komplikuje i špatná dostupnost studijních materiálů a informací kterou uvedlo 0,85 %. A jiný důvod, využilo k odpovědi 2,97 % respondentů.

Z šetření vyplývá, že respondenty nejvíce odrazuje od studia na VŠ jejich vytíženost v zaměstnání, vzdálenost vzdělávací instituce, s kterou je spojené i dojíždění a také finanční náročnost studia, které negativně ovlivňuje jejich finanční situaci.

Otázka č. 15: Jaké jsou Vaše pocity z kombinované formy studia na VŠ UJAK obor Andragogika? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod:

Graf 15: Pocity z kombinované formy studia na VŠ

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 16: Pocity z kombinované formy studia na VŠ

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Je pro mě náročné studovat vzhledem k obtížnosti studia samotného	35	20,59
Obsah studia splňuje moje očekávání	27	15,88
Způsob výuky mi vyhovuje	27	15,88
Jsem spokojen/a s přístupem vyučujících ke studentům/studentkám	25	14,71
Vyhovuje mi písemná forma zkoušení	23	13,53
Výuku jednou za dva týdny považuji za dostačující	16	9,41
Obecně jsem se studiem spokojen/a	14	8,24
Jiný důvod, prosím uveďte	3	1,76

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti mohli zaškrtnout minimálně 1 a maximálně 3 z nabízených odpovědí, které jsou pro ně v rámci studia nejvíce motivující, případně uvést jiný důvod, který není uveden v nabídce a svoji odpověď tak upřesnit. Tuto možnost využili pouze 3 respondenti. Zde podrobně cituji jejich odpověď:

R1: „Jsem vděčná, že možnost kombinovaného studia existuje. Bez této možnosti bych nemohla nadále vykonávat svou práci. Ale je to velice vyčerpávající.“

R2: „Výhodou kombinovaného studia je, že dotyčný ví, proč studuje. Nevýhodou, větší tolerantnost akademických pracovníků.“

R3: „Je to rychlokurz!“

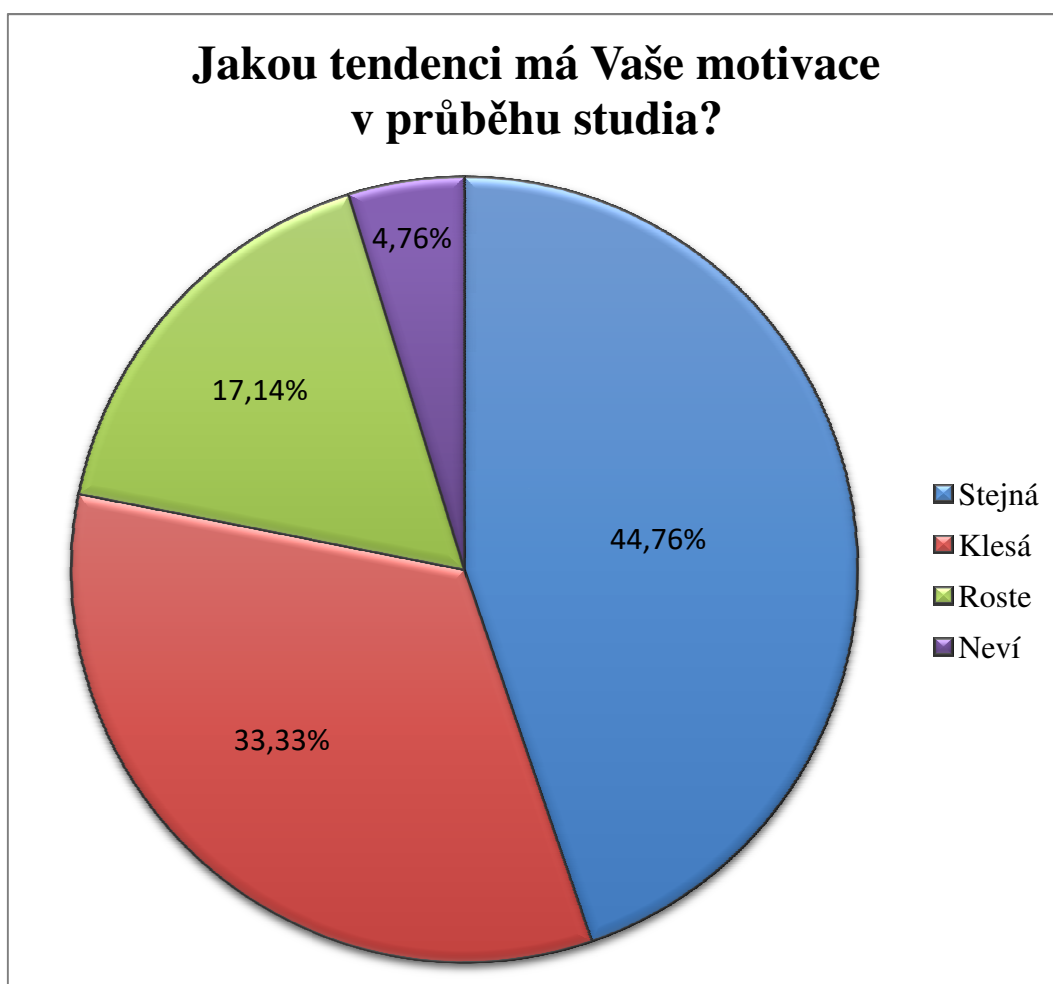
Graf vyjadřuje pocity respondentů z kombinovaného studia na vysoké škole. Pro 20,59 % respondentů je náročné studovat vzhledem k obtížnosti studia samotného. Zatímco pro 15,88 % respondentů obsah studia splňuje jejich očekávání a rovněž stejný podíl respondentů uvádí, že způsob výuky jim vyhovuje. Spokojenost s přístupem vyučujících ke studentům/studentkám uvedlo 14,71 % z celkového podílu respondentů. Písemná

forma zkoušení vyhovuje 13,53 %. Výuku jednou za dva týdny považuje za dostačující 9,41 % studentů. Obecnou spokojenost se studiem vyjádřilo 8,24 % respondentů a pouze 3 respondenti z celkového počtu 1,76 uvedli jiný důvod.

Výsledkem podrobného šetření je skutečnost, že většina respondentů shledává způsob výuky za vyhovující a obsah studia za dostačující, ale je náročné pro ně studovat vzhledem k obtížnosti studia samotného.

Otázka č. 16: Jakou tendenci má Vaše motivace v průběhu studia?

Graf 16: Tendence motivace v průběhu studia

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 17: Tendence motivace v průběhu studia

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Stejná	47	47,76
Klesá	35	33,33
Roste	18	17,14
Neví	5	4,76

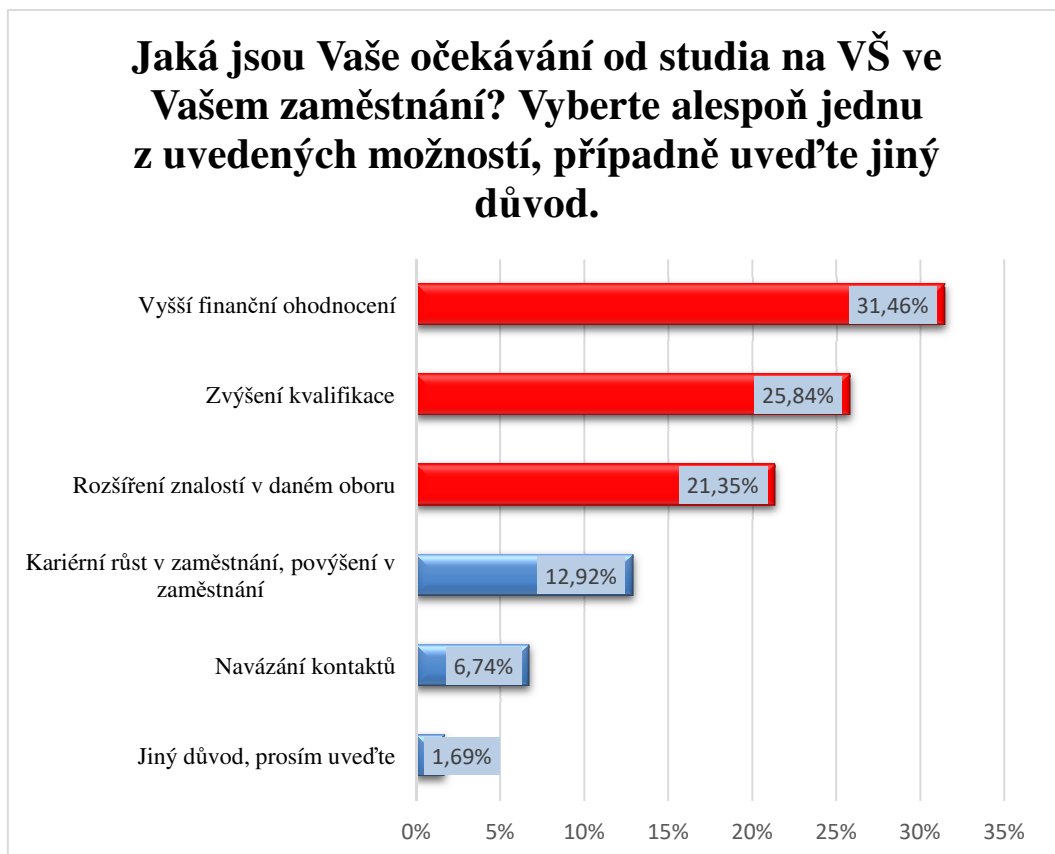
Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Graf zobrazuje, tendenci motivace respondentů v průběhu studia. Z celkového počtu respondentů uvádí 47,76 % že se jejich motivace po dobu studia nezměnila a zůstává stejná a 33,33 % si myslí, že jejich motivace po dobu studia klesá. Rostoucí motivaci během studia pocítuje 17,14 % z celkového počtu respondentů. Nejmenší skupinu tvoří respondenti, kteří neví, zda se jejich tendence v průběhu studia nějak mění 4,76 %.

Výsledkem šetření je, že nejvíce respondentů má pocit, že se jejich motivace v průběhu studia nemění.

Otázka č. 17: Jaká jsou Vaše očekávání od studia na Vysoké škole ve Vašem zaměstnání? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

Graf 17: Očekávání od studia na VŠ v zaměstnání

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 18: Očekávání od studia na VŠ v zaměstnání

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Vyšší finanční ohodnocení	56	31,46
Zvýšení kvalifikace	46	25,84
Rozšíření znalostí v daném oboru	38	21,35
Kariérní růst v zaměstnání, povýšení v zaměstnání	23	12,92
Navázání kontaktů	12	6,74
Jiný důvod, prosím uveďte	3	1,69

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Respondenti mohli zaškrtnout minimálně 1 a maximálně 3 možnosti z nabídky uvedených důvodů, které očekávají jako přínos od studia na vysoké škole v zaměstnání, které vykonávají. Jednou z možností také bylo uvést jiný důvod, který není uveden v nabídce a vyjádřit tak svůj vlastní názor. Tuto možnost využili pouze 3 respondenti. Zde podrobně cituji jejich odpověď:

R1: „Požadavky Národního akreditačního úřadu ČR.“

R2: „Změna zaměstnání.“

R3: „Změna oboru.“

Graf zobrazuje očekávání respondentů od studia na vysoké škole ve vztahu k jejich zaměstnání. Nejpočetnější skupinou jsou respondenti, kteří si slibují od studia na VŠ vyšší finanční ohodnocení v jejich současném zaměstnání celkem 31,46 % z celkového podílu respondentů. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti, kteří očekávají od studia na VŠ zvýšení kvalifikace 25,84 %. Dalších 21,35 % respondentů si od studia na VŠ slibuje rozšíření znalostí v daném oboru a následuje skupina 12,92 % respondentů, kteří očekávají povýšení v zaměstnání a s ním spojený kariérní růst. Navázání kontaktů je důležité pro 6,74 % respondentů. Pouze 3 respondenti z celkového podílu 1,69 % uvedli jiný důvod.

Výsledkem šetření je, že většina respondentů očekává od studia na vysoké škole vyšší finanční ohodnocení, zvýšení kvalifikace a rozšíření znalostí v daném oboru, které jim umožní vyšší kariérní růst a s tím spojené povýšení v zaměstnání.

Otázka č.18: Jste schopen/á si sám/a financovat Vaše studium?

Graf 18: Financování studia

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 19: Financování studia

Odpověď	Počet respondent	Podíl (%)
Ano	75	71,43
Ne	30	28,57

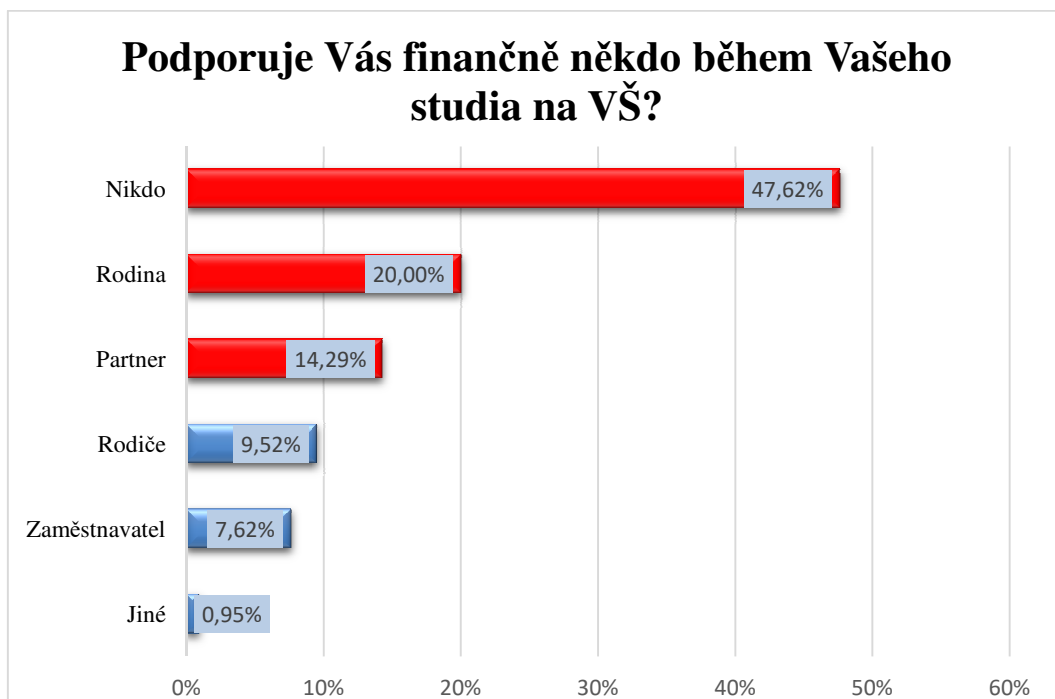
Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Graf rozděluje respondenty podle toho, zda jsou si sami schopni financovat studium. Z celkového počtu 105 respondentů 75 uvedlo, že jsou schopni si sami financovat své studium. Procentuální vyjádření odpovědí: Ano 71,43 % a Ne 28,57 %.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že většina studentů je schopna si sama financovat své studium na vysoké škole.

Otázka č.19: Podporuje Vás finančně někdo během Vašeho studia na VŠ?

Graf 19: Finanční podpora

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 20: Finanční podpora

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Nikdo	50	47,62
Rodina	21	20,00
Partner	15	14,29
Rodiče	10	9,52
Zaměstnavatel	8	7,62
Jiné	1	0,95

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: Pouze 1 respondent využil možnosti v odpovědi jiné, zde podrobně cituji jeho odpověď:

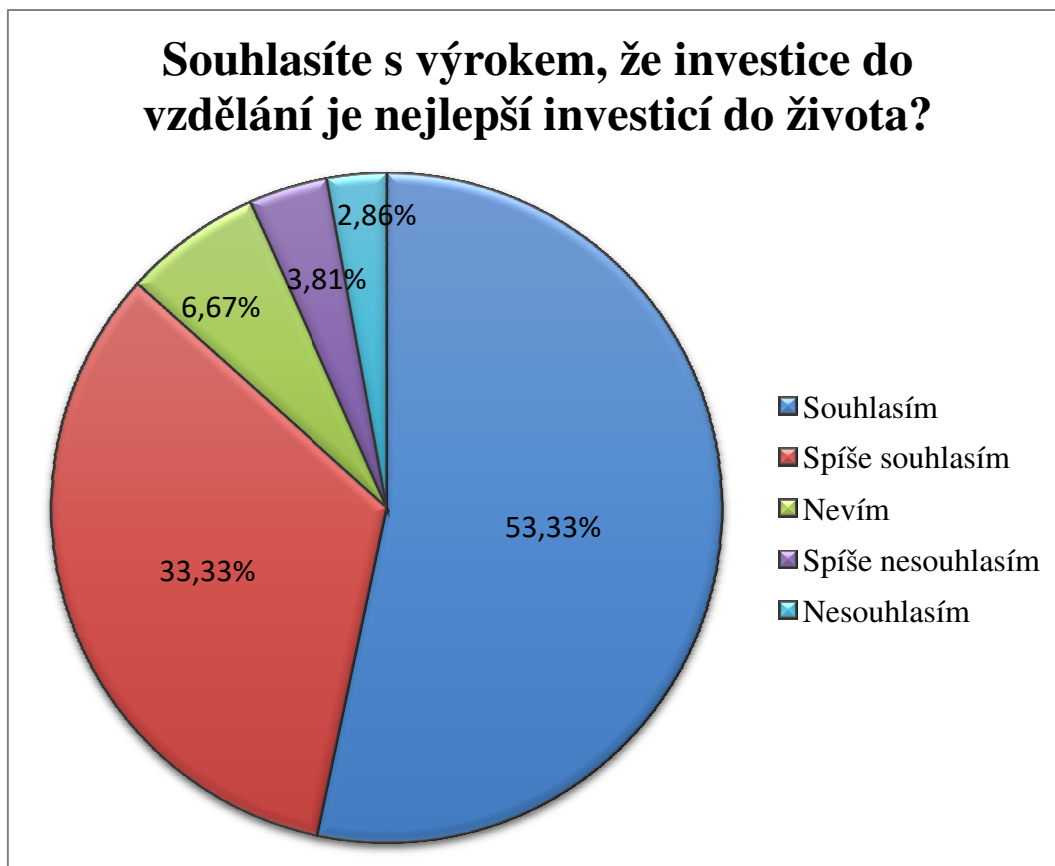
R1: „Partner platí rodinné dovolené. Ty bych si jinak z důvodu placení studia nemohla dovolit. Rodiče mi platí studium za semestr a já jim splácím částku měsíčně. Zaplatit celý semestr najednou není v mých možnostech.“

Graf zobrazuje finanční podporu respondentů během jejich studia na vysoké škole. Nejpočetnější skupinou jsou respondenti, kteří si financují své studium sami celkem 47,62 % z celkového podílu respondentů. Druhou nejvíce zastoupenou skupinu tvoří respondenti, kterým pomáhá s financováním jejich studia rodina 20,00 %. Dalších 14,29 % respondentů že jim s financováním studia pomáhá jejich partner. Následuje skupina 9,52 % respondentů, kterým jejich studium pomáhají financovat rodiče. Zaměstnavatel pomáhá financovat studium pouze 7,62 % respondentům. Pouze 1 respondent uvedl jiný důvod.

Výsledkem šetření je, že většina respondentů si financuje své studium na vysoké škole sama

Otázka č. 20: Souhlasíte s výrokem, že investice do vzdělání je nejlepší investicí do života?

Graf 20: Názor – investice do vzdělání

Zdroj: PODDANÁ, 2019 (vlastní výzkum)

Tabulka 21: Názor – investice do vzdělání

Odpověď	Počet respondentů	Podíl (%)
Souhlasím	56	53,33
Spíše souhlasím	35	33,33
Nevím	7	6,67
Spíše nesouhlasím	4	3,81
Nesouhlasím	3	2,86

Zdroj: Poddaná, 2019 (vlastní výzkum)

Komentář: S výrokem, zda respondenti souhlasí, že investice do vzdělání je nejlepší investicí do života se vyslovilo kladně 53,33 % z celkového podílu respondentů. Spíše souhlasí s tímto výrokem 33,33 % respondentů. Nemá vyhraněný názor 6,67 % respondentů. S výrokem spíše nesouhlasí 3,81 % a negativní postoj k danému výroku má 2,86 % respondentů z celkového podílu.

Šetřením bylo zjištěno, že většina respondentů vnímá investici do vzdělání jako nejlepší investicí do života.

5.6 Zhodnocení výsledků a ověření hypotéz

Na úvodu praktické části jsme si stanovili 3 cíle a 5 hypotéz. Dotazníkovou metodou výzkumného šetření a důkladným rozбором sebraných dat byly odhaleny níže uvedené výsledky:

Hypotéza 1: Hlavní důvod respondentů ke studiu je možnost lepšího uplatnění na trhu práce.

Předpokladem toho, co lidi žene k dalšímu formálnímu vzdělávání je především možnost lepšího uplatnění na trhu práce. Respondenti mohli vybrat z více možností, maximálně 3, případně uvést jiný důvod. Na otázku, jaký byl hlavní důvod respondentů, že se rozhodli ke studiu na VŠ 58 z celkového vzorku 105 dotazovaných odpovědělo, že je motivuje zvýšení jejich kvalifikace a lepší uplatnění na trhu práce. Druhým nejčastějším důvodem bylo vyšší finanční ohodnocení, které uvádí 28 respondentů.

Třetím nejčastějším důvodem, který respondenti uvedli, byl zájem o daný obor, který úzce souvisí s upevněním postavení v jejich současném zaměstnání a vyšší karierní růst. Tento důvod uvedlo 27 respondentů.

✓ Hypotéza č. 1 se na základě provedeného výzkumu potvrdila.

Hypotéza 2: Respondenty nejvíce motivuje ke studiu upevnění postavení v jejich současném zaměstnání, vyšší karierní růst a s tím spojené finanční ohodnocení.

Tato hypotéza vychází z předpokladu, že lidé se vzdělávají především za účelem zhodnocení teoretických znalostí v praxi. Lepší kvalifikace souvisí s lepším pracovním uplatněním a možnostmi karierního a mzdového růstu. Respondenti mohli vybrat z více možností, maximálně 3, případně uvést jiný důvod. 60 respondentů ze 105 uvedlo jako jeden z největších motivů zlepšení možnosti pracovního uplatnění. Nespokojenost se současným stavem a touha po změně k lepšímu může být hlavním stimulem. Dalším aspektem, který tedy dospělé účastníky motivuje ke studiu je, že vzdělání chápou jako hodnotu investice do budoucna, což uvádí 44 respondentů. Zatímco o peníze a majetek lze přijít vzdělání a získané znalosti nepodléhají inflaci a jsou tedy stálou hodnotou a motivací pro respondenty výzkumného šetření. Na třetím místě motivátorů, které vedou respondenty ke studiu je snaha o osobní rozvoj, kterou uvádí 40 respondentů. Tento motiv je silnější, protože vychází z vlastních rozhodnutí a potřeb jedince.

✓ Hypotéza č. 2 se na základě provedeného výzkumu potvrdila.

Hypotéza 3: Největší překážkou, která brání respondentům se dále vzdělávat je nedostatek času.

Předpokladem bylo, že hlavním důvodem, který respondentům brání ve studiu, je jejich časová indispozice. Respondenti mohli vybrat z více možností, maximálně 3, případně uvést jiný důvod. Většina respondentů 44 ze 105 uvedlo, že studium je pro ně obtížné z důvodu vytíženosti v zaměstnání. Zejména studium při zaměstnání na hlavní pracovní poměr je velice časově náročné a vyžaduje určité úsilí pro plánování a efektivní využívání volného času jedince na studium. Druhá nečetnější bariéra, která se objevuje při studiu, je vzdálenost vzdělávací instituce a s ní spojené dojíždění, kterou uvedlo 30 respondentů. Další nečetnější bariérou je pro respondenty, že studium negativně ovlivňuje jejich finanční situaci. Tuto skutečnost uvedlo 29 respondentů. Studium je jedna z položek, která značně ovlivňuje finanční situaci jedince. Ať už se jedná o výdaje spojené s dojížděním do školy, nákladů spojených s nákupem učebních

pomůcek nebo poplatky za školné. Až poté následovaly důvody jako je nedostatek času, které uvádí 28 respondentů jako nedostatek času na péči o rodinu, 25 respondentů také uvádí, že nemá dostatek času na osobní aktivity zatímco 13 respondentů také uvedlo, že nemá dostatek času na péči o domácnost. Můžeme tak říci, že respondenty ovlivňuje vytíženost v zaměstnání, kterou také můžeme chápat jako časovou náročnost studia.

✓ Hypotéza č. 3 se na základě provedeného výzkumu potvrdila.

Hypotéza 4: Motivace respondentů má v průběhu studia klesající tendenci.

U této hypotézy vycházíme z předpokladu, že respondenti v průběhu studia mohou pociťovat v určitém období klesající tendenci nebo ztrátu motivace. Prvotní nadšení ze studia tak může v průběhu času opadat a může to být dáno i náročností a délkou studia. Respondenti mohli vybrat pouze jednu z nabízených možností. Většina respondentů celkem 47 ze 105 uvedlo, že jejich motivace se v průběhu studia nemění a zůstává tedy stále stejná. V průběhu studia 35 respondentů uvedlo, že vnímají, že jejich motivace klesá. Zatímco 18 respondentů pociťuje, že jejich motivace v průběhu studia roste. Pouze 5 respondentů uvedlo, že neví, zda se jejich motivace v průběhu studia mění.

* Hypotéza č. 4 se na základě provedeného výzkumu nepotvrdila.

Hypotéza 5: Většina respondentů si platí studium sama případně jim s finančním pomáhá jejich nejbližší okolí.

Tato hypotéza vychází z předpokladu, že jsou respondenti schopni a ochotni si financovat své studium na vysoké škole sami, nebo využívají pomoc svých nejbližších, ať už je to rodina nebo jejich životní partner. Respondenti mohli vybrat pouze jednu z nabízených možností, případně uvést jiný důvod. Na otázku, zda jsou si respondenti schopni sami finančně hradit studium, odpovědělo 75 respondentů kladně, „Ano“ z celkového vzorku 105 dotazovaných. Druhá otázka byla, zda respondenty někdo finančně podporuje během jejich studia. Nejvíce respondentů uvedlo, že je během studia nikdo z jejich okolí finančně nepodporuje 50 respondentů ze 105 dotazovaných. Pokud přichází finanční podpora, je to většinou z jejich nejbližšího okolí, tedy z rodiny, jak uvedlo 21 respondentů a 15 uvádí, že je finančně během studia podporuje jejich partner, 10 rodina a pouze 6 respondentů uvedlo, že je finančně podporuje jejich současný zaměstnavatel.

✓ Hypotéza č. 5 se na základě provedeného výzkumu potvrdila.

ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývá motivací ve vzdělávání dospělých a překážkami, které jim naopak ve vzdělávání brání. Cílem této práce bylo v teoretické části analyzovat pomocí studia odborné literatury soudobé poznatky o důvodech a motivování dospělých jedinců k dalšímu vzdělávání formou kombinovaného studia na vysoké škole. V této části se diplomová práce zabývá též překážkami, které další vzdělávání dospělých omezují nebo brání.

V praktické části formou empirického výzkumu na záměrně vybraném zkušebním vzorku studentů UJAK, obor Andragogika kombinovaná forma, teoretická zjištění a předpoklady ověřují. Vlastní ověření bylo provedeno formou dotazníkového šetření, které bylo následně pomocí grafických metod vyhodnoceno.

Z výsledků provedeného šetření je zřejmé, že nejvíce jsou k dalšímu vzdělávání motivovány vdané ženy/ženatí muži ve věku střední dospělosti s bakalářským vzděláním žijící ve velkých městech nad 100 000 obyvatel. Přesto, že respondenti považují své znalosti pro pozici a výkon svého povolání za dostatečné, domnívají se, že další vzdělávání jim přinese upevnění postavení v zaměstnání a možný kariérní postup. Rovněž předpokládají, že s vysokoškolským vzděláním mají šanci vyššího finančního ohodnocení než lidé, kteří s nižším vzděláním zastávají stejnou pozici. Za největší bariéru respondenti považují pracovní vytíženost v zaměstnání.

Lze tedy konstatovat, že na základě provedeného teoretického šetření a praktického výzkumu je největší motivací pro další studium na vysoké škole zlepšení sociálně ekonomické situace. Naopak za největší bariéru ve vzdělávání dospělých lze považovat pracovní vytíženost. Domnívám se, že s největší pravděpodobností bude existovat spojitost mezi sociálně ekonomickým postavením jedince a jeho vytížením v zaměstnání. Tomuto vztahu by měla být věnována pozornost, a to zejména z důvodu dalšího rozvoje a funkce ekonomiky daného státu.

Přínosem výzkumu je potvrzení smyslu vzdělávání dospělých a narovnání vztahů mezi jednotlivými formami vzdělávání v ČR, z nichž některé jsou bohužel podceňovány, degradovány či považovány za přežitě.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ARMSTRONG, Michael. *Odměňování pracovníků*. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-2890-2.

BARTÁK, Jan. *Aktuální problémy vzdělávání a rozvoje zaměstnanců v organizacích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-113-3.

BENEŠ, Milan. *Andragogika. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4824-5.

ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. vyd.1 Praha:Portal, 2001, ISBN 80-7178-463-X.

DĚDINA, Jiří a Václav CEJTHAMR. *Management a organizační chování: manažerské chování a zvyšování efektivity, řízení jednotlivců a skupin, manažerské role a styly, moc a vliv v řízení organizací*. Praha: Grada, 2005. Expert (Grada). ISBN 80-247-1300-4.

DOSTÁLOVÁ Olga, *Péče o psychiku onkologicky nemocných*, Grada Publishing a.s., Praha 2016, ISBN: 978-80-247-5706-3

DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. 2. opr. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-251-3.

DUCHOŇ, Bedřich. *Management: integrace tvrdých a měkkých prvků řízení*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-003-4.

FARKOVÁ, Marie. *Vybrané kapitoly z psychologie*. Vydání II. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-64-8.

HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

KOCIANOVÁ, Renata. *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada Publishing, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2497-3.

LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, 2. aktualizované vydání Praha: Grada Publishing 2009. ISBN 80-247-1284-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1996. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, Milan, *Sociální psychologie organizace*, Grada Publishing a.s., Praha 2005, 228s. ISBN 80-247-0577-X.

PALÁN, Zdeněk, *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. [S.l.]: DAHa, 1997, ISBN 80-902232-1-4.

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

PAUKNEROVÁ, Daniela. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1706-9.

PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace: jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 3., rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-5515-1.

PROVAZNÍK, V. a KOMARKOVÁ, R. *Motivace pracovního jednání*. 1. vydání. Praha: VŠE Praha, Fakulta podnikohospodářská, 1996. 210 s. ISBN 80-7079-283-3 str. 37

PRŮCHA, Jan, *Andragogický výzkum*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, Jan a VETEŠKA Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4, s. 275

RABUŠICOVÁ, M. -- RABUŠIC, L. *Učíme se po celý život?: O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

SCOTT S.J., *23 zabíjáků prokrastinace*, BizBooks, Albatros Media a.s., 2017, ISBN 80-265-0351-1.

SMÉKAL, Vladimír, *Pozvání do psychologie osobnosti*, 2002 3. vydání, ISBN: 978-80-87029-62-6.

VYSEKALOVÁ, Jitka, a kolektiv. *Psychologie reklamy*: 4., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing 2012. ISBN 80-247-7832-7.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ALDERFER, Clayton, *The Practice of Organizational Diagnosis: Theory and Methods*, Oxford University Press; 1 edition (28 Oct. 2010) ISBN: 978-0-19-974322-3. s. 544.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4

MASLOW, Abraham H. *The Instinctoid Nature of Basic Needs 1. Journal of Personality*, 1954, 22.3: 326-347. s. 207.

MCCLELLAND, David C., *The Achieving Society*, Golden Springs Publishing (11 Nov. 2016) ASIN: B01N07VDMX, s. 530.

Seznam použitých internetových zdrojů

Osobnost člověka. Psychologie v ekonomické praxi [online]. 2011 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/osobnost-cloveka/>

Vedení lidí a motivace [online]. 2012 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www.univerzita-online.cz/mng/zaklady-managementu/vedeni-lidi-a-motivace/>

HOVORKA, Petr. *Co je lepší než angažovanost?: Brandbakers* [online]. 2014 [cit. 2019-01-14]. ISSN http://www.brandbakers.cz/primo_z_pece/clanek/280.

Seznam použitých ostatních zdrojů

VÝVODOVÁ, Hana. *Vzděláním pro lepší budoucnost*. Asociace odborníků v andragogice, o.s. Praha, 2013. Registrační číslo projektu: CZ.1.07/3.1.00/37.0083. Dostupné také z www.aoacr.cz

PODDANÁ, Helena. *Motivace a bariéry ve vzdělávání dospělých*, Celoškolská pracoviště (studium mimo fakulty) - Univerzita Jana Amose Komenského Praha s.r.o. (2017) Registrační číslo projektu: th76_1101140346.pdf, Závěrečná práce – Theses.cz

23. 2. 2017 00:47 Dostupné také z <https://theses.cz/plag/19c4fc17f149946d/>

SEZNAM ZKRATEK

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Model motivace	23
Obrázek 2: Vznik modelu schopnosti	27
Obrázek 3: McClellandova teorie získaných potřeb	30
Obrázek 4: Maslowova pyramida lidských potřeb	31
Obrázek 5: Alderferova modifikace pyramidy lidských potřeb	33
Obrázek 6: Postoj	37

Seznam tabulek

Tabulka 1: Celoživotní vzdělávání dospělé populace	17
Tabulka 2: Pohlaví	49
Tabulka 3: Věk	50
Tabulka 4: Místo trvalého pobytu	51
Tabulka 5: Rodinný stav	53
Tabulka 6: Vzdělání	54
Tabulka 7: Poslední formální studium osobní zkušenost	55
Tabulka 8: Ekonomický status	57
Tabulka 9: Názor na znalosti pro výkon povolání	59

Tabulka 10: Názor – VŠ vzdělání lepší uplatnění.....	60
Tabulka 11: Názor – VŠ vzdělání finanční ohodnocení.....	62
Tabulka 12: Důvod studia na VŠ	64
Tabulka 13: Motivace studia na VŠ	67
Tabulka 14: Vliv blízkých na motivaci ke studiu.....	69
Tabulka 15: Bariéry studia na VŠ	71
Tabulka 16: Pocity z kombinovaného studia na VŠ.....	74
Tabulka 17: Tendence motivace v průběhu studia	76
Tabulka 18: Očekávání od studia na VŠ v zaměstnání	78
Tabulka 19: Financování studia	79
Tabulka 20: Finanční podpora.....	80
Tabulka 21: Názor – investice do vzdělání	83

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví	49
Graf 2: Věk.....	50
Graf 3: Místo trvalého pobytu	51
Graf 4: Rodinný stav	52
Graf 5: Vzdělání	54
Graf 6: Poslední formální studium osobní zkušenost.....	55
Graf 7: Ekonomický status	56
Graf 8: Názor na znalosti pro výkon povolání	58
Graf 9: Názor – VŠ vzdělání lepší uplatnění.....	60
Graf 10: Názor – VŠ vzdělání finanční ohodnocení	61

Graf 11: Důvod studia na VŠ	63
Graf 12: Motivace studia na VŠ	66
Graf 13: Vliv blízkých na motivaci ke studiu	68
Graf 14: Bariéry studia na VŠ	70
Graf 15: Pocity z kombinovaného studia na VŠ	73
Graf 16: Tendence motivace v průběhu studia.....	75
Graf 17: Očekávání od studia na VŠ v zaměstnání	77
Graf 18: Financování studia	79
Graf 19: Finanční podpora	80
Graf 20: Názor – investice do vzdělání	82

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
-----------------------------------	----------

Příloha A - Dotazník

Dotazníkové šetření

Vážené kolegyně, vážení kolegové magisterského studia Andragogiky,

tímto si Vás dovoluji požádat o spolupráci v malém empirickém výzkumu, který se týká motivace a bariér ve formálním vzdělávání dospělých a je součástí mé diplomové práce.

Ráda bych zjistila, jaké jsou důvody pro Vaše studium na vysoké škole, co Vás ve Vašem studiu motivuje a jaké jsou překážky, které Vám brání ve studiu.

Jedná se o anonymní zpracování a výsledky nebudou zneužity.

Děkuji Vám za Vaši pomoc.

Helena Poddaná

Pokyny: Odpovědi na otázky vyznačte prosím křížkem (x) do příslušného čtverečku.

Vzhledem k získání demografických údajů odpovězte prosím na následující otázky.

1) Jaké je vaše pohlaví?

- žena
- muž

2) Do jaké věkové kategorie spadáte?

- mladší než 25
- 26 – 35 let
- 36 – 45 let
- 46 a více

3) Jaké je místo Vašeho trvalého pobytu?

- vesnice (do 1 tisíce obyvatel)
- malé město (1 - 5 tisíc obyvatel)
- středně velké město (5 - 20 tisíc obyvatel)
- větší město (nad 20 tisíc obyvatel)
- velké město (nad 100 tisíc obyvatel)

4) Jaký je Váš rodinný stav?

- svobodný/svobodná
- ženatý/vdaná
- nesezdané soužití
- rozvedený/rozvedená
- vdovec/vdova

5) Jaké je vaše nejvyšší dosažené formální vzdělání?

- bakalářské
- vysokoškolské

6) Jaké jsou Vaše vzpomínky na poslední formální studium?

- velmi dobré
- spíše dobré
- vzpomínka ve mně nevyvolává pozitivní ani negativní pocity
- spíše negativní
- velmi negativní

7) Jaký je Váš současný ekonomický status?

- zaměstnaný/á na plný pracovní úvazek
- zaměstnaný/á na částečný pracovní úvazek
- podnikatel
- OSVČ
- nezaměstnaný/á
- na mateřské dovolené
- student
- důchodce
- jiné

8) Zastáváte názor, že jsou Vaše současné znalosti dostačující pro pozici v zaměstnání, kterou vykonáváte, nebo o kterou se ucházíte?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

9) Domníváte se, že další vzdělávání Vám přinese upevnění postavení v zaměstnání a možný postup ve vaší kariéře?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

10) Souhlasíte s tím, že lidé s vysokoškolským vzděláním mají vyšší finanční ohodnocení, než lidé, kteří mají nižší vzdělání a zastávají stejnou pozici?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

11) Proč jste se rozhodl/a pro formální vzdělávání na VŠ? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

- zvýšení kvalifikace a lepší uplatnění na trhu práce
- přeje si to můj zaměstnavatel
- pocit uspokojení z dalšího dosaženého vzdělání
- vyšší finanční ohodnocení
- lepší společenský status
- rozvoj kariéry
- studuji ještě na další vysoké škole
- nedostala jsem se na prezenční formu studia v daném oboru
- získat titul
- zájem o daný obor
- udržení psychické aktivity
- hledám rozptýlení v běžné denní rutině
- mám potřebu sociálního kontaktu
- uvědomuji si, že je nezbytné se dále vzdělávat
- jiný důvod (prosím uveďte)

.....

12) Co je pro Vás V rámci studia nejvíce motivující? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

- zlepšení možnosti pracovního uplatnění
 - snaha o osobní rozvoj
 - vzdělání jako hodnota investice do budoucna
 - zvýšení prestiže a touha po sociálním uznání
 - zvědavost, radost z poznání a učení se
 - ocitnutí se v nové nebo problémové situaci
 - sociální kontakt
 - hodnotné trávení volného času
 - jiný důvod (prosím uveďte)
-

13) Snaží se Vás blízcí nějak motivovat k úspěšnému postupu ve studiu?

- maximálně mě motivují
- mají neutrální přístup
- vůbec mě nemotivují
- nevědí o tom, že studuji
- nevím

14) Studium na vysoké škole s sebou přináší i určité překážky. Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

- vzdálenost vzdělávací instituce, dojíždění.
- studium negativně ovlivňuje moji finanční situaci.
- studium mi komplikuje špatná dostupnost studijních materiálů a informací.
- studium je pro mě obtížné z důvodu vytíženosti v zaměstnání.

- nemám dostatek času na učení z důvodu péče o domácnost.
 - nemám dostatek času z důvodu péče o rodinu.
 - nemám dostatek volného času na osobní aktivity.
 - ve studiu mě limitují zdravotní důvody.
 - ve studiu mě limituje obava z nezvládnutí studia.
 - studium je pro mě obtížné z nedostatku motivace.
 - únava, vyčerpanost
 - lenost
 - jiný důvod, (prosím uveďte)
-

15) Jaké jsou Vaše pocity z kombinované formy studia? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

- je pro mě náročné studovat vzhledem k obtížnosti studia samotného
 - obsah studia splňuje moje očekávání
 - způsob výuky mi vyhovuje
 - jsem spokojen/a s přístupem vyučujících ke studentům/studentkám
 - vyhovuje mi písemná forma zkoušení
 - výuku jednou za dva týdny považuji za dostačující
 - obecně jsem se studiem spokojen/a
 - jiný důvod, prosím uveďte
-

16) Jakou má tendenci Vaše motivace v průběhu studia?

- stejná
- roste
- klesá
- nevím

17) Jaká jsou Vaše očekávání od studia na VŠ ve vašem zaměstnání? Vyberte alespoň jednu z uvedených možností, případně uveďte jiný důvod.

- vyšší finanční ohodnocení
 - kariérní růst v zaměstnání, povýšení v zaměstnání
 - zvýšení kvalifikace
 - rozšíření znalostí v daném oboru
 - navázání kontaktů
 - jiný důvod, prosím uveďte
-

18) Jste schopen/á si sám/a financovat Vaše studium?

- ano
- ne

19) Podporuje vás finančně někdo během Vašeho studia na VŠ?

- nikdo
 - rodina
 - zaměstnavatel
 - partner
 - rodiče
 - jiné
-

20) Souhlasíte s výrokem, že investice do vzdělání je nejlepší investicí do života?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- nevím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Helena Poddaná

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Motivace a bariéry dospělých ke studiu na vysoké škole

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh:⁸⁴ 78

Celkový počet stran příloh:⁸⁵ 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 25

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 4

Počet internetových zdrojů: 4

Počet ostatních zdrojů: 3

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Kostka

⁸⁴ zahrnuje počet stran od úvodu po závěr práce (seznamy použitých zdrojů již nepočítáme)

⁸⁵ zahrnuje celkový počet jednotlivých stran příloh